Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Үнэмнай 1921 оной хобриин 21-һээ гарана | № 287 (15910) | 1981 оной декабриин 16, среда | Сэн 2 мүнгэн.

Бэшүүрэй совхозой һаалишад түрэндэ һү тушааха түсэбөө дүүргэһэн тухайгаа ноябрь һара соо элидхээ һэн. Мүнөө фермэнүүдэй коллективүүд даабарнһаа гадуур 600 центнер һү худалдаад байна. Үнинэй һаалишан Мунко Цыбикович Цыбиков совхоз соогоо түрүү зэргэдэ ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. Ц. Цыбиков.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ДҮНГҮҮД ГОГСОЛОГДОБО

...ааяхан Тимлюйн цемент заводой дирекци, партбюро профсоюзай болон комсомолой комитедуудэй хамтын заседани боложо, энэ комбинат ажалай предприятиен цехүүд хоорондын соревнованиемүрысөөнэй ноябрь сарын дүнгүүд согсологдобо. Энэ талаадаа заводой бүхы цехэй ...ааны участогуудаа эрхимээр ажаллаа гэжэ тэмдэглэгдээ. ...ааны нэгэн һарын түсэбһөө ...ааны 6 мянган тухэригэй продукци худалдагдаһан. ...ааны 0 тонно эрхим шанартай ...ааны гаргагдаһан байна. ...ааны «500» маркын цемент үйлэдбэрилхэ түсэб ...ааны 1 процент бэелүүлэгдээ. ...ааны эдбэрнин бүхы түсэбүүдүүргэгдэхэтэй хамта ...ааны мянган киловатт-час ...ааны энергиэ элшэ хүсэн алмагдаа ...ааны байха юм.

...ааны энэ амжалта туйлаха хэрэгтэй ...ааны хубитаяа ехээр оруулдаг ...ааны коллективүүд тус заседани дээрэ нэрлэгдэбэ. Гол ...ааны дүндаһаа коммунист ...ааны Тимофеевич Елизовэй ...ааны ...ридадаг горно цехэй (цехэй ...ааны түрүүлэгшэ Б. А. Сандов) коллектив нэгэдэхи, ...ааны мэдэлгын цехэй коллектив ...ааны хоёрдохи һуурида гараа.

...ааны амһабаринин цехүүд хоорондын социалис мүрысөөндэ ...ааны коммунист Анатолий Николаевич Матвиевскин хүтэлбэрдэг заһабарилгын-механическа цехэй коллектив нэгдэхи һуурида гараа. Саг ...ааны ажалай амжалта ...ааны хүдэлдэг тус коллектив энэ жэлдэ долоодохёо ...ааны һуурида гараһан байна. ...ааны амжалта коллективэй ...ааны —электро-гагнууршан ...ааны Осипович Агеев, ...ааны нүхэлэгшэ Иван Константинович Федосеев, фрезеровщик Иннокентий Иванович Юрьев болон бусад ...ааны оролдосотой шударгы ...ааны ажаар түйлагдана.

В. АСОНОВ,
...ааны заводой электромонтер.
...ааны Кабанскын район.

Республикымнай ажалай үдэр

ТҮРҮҮ МЕХАНИЗАТОР – ТҮРҮҮ БРИГАДИР

Абрам Сыренович Манзаевые Хоймор нютагта ехэ багагүй танидаг, хүндэлдэг юм. Энэ нүхэрнай 1964 ондо трактористын курсые дүүргэжэ гарамсаараа, түрэл «Восточные Саяны» колхозойнгоо Хуурай-Һубагай тракторна бригадада ерэжэ, «ДТ-54» трактор тушаажа абаад, тэрэндээ ялаа анхаралаа хандуулжа, бүхы техническэ харууһалга заабарини ёһоор хэжэ, 5—6 жилдэ эрхим һайнаар хүдэлгэһэн, жэл бүри түсэбтэ даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ ябаһан жэшээтэй.

Хожомоо Абрам Сыреновичэ залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэ болоо. Тэрэнэй һургаһан залуу хүбүүд олон. Тэдэнэрэй тоодо С.-Д. Д. Халигуев, С.-Д. Д. Янцанов, В. А. Молонов, Н. Н. Окунев, В. Д. Фролов болон бусадые нэрлэмээр. Мүнөө эдэнэр багшаһаань өөрэгүй бэрхэ механизаторнууд болонхой.

— Абрам Сыренович олон жилдэ механизатораар ажаллаха зуураа, хүдэлмэрэ һайн шанартайгаар хэжэ, үндэр ургаса абаха гэжэ бүхы хүсөөроё оролдодог юм. Жэл бүхэндэ түлишэ, тоно болон запасной частьнуудые сохоор алмадаг,— гэжэ үнинэй трактурист, коммунист Д. А. Фролов нүхэрөө магтажа байгаа һэн.

Түрүү механизатор һүүлэй хоёр жилдэ мастер-наладчигаар хүдэлжэ, ялаа һайн амжалта туйлаа. Хабарай тарилгын, ургаса хуряалгын үедэ поли дээрэ хонон үнжэн байжа, эдбэрһэн техникые саггань заһажа, ябуулдаг байгаа. Тиимэһээ Хуурай-Һубагай отделениихид колхозой соогоо түрүүлэн тарилгын, ургаса хуряалгын хүдэлмэрине һайн шанартайгаар дүүргэжэ, колхозой правленини болон парткомой зүгһөө һайшаагдажа, мүнгэн шанда хүртэдэг. Отделениихид мүнөө жилдэ поли дээрэхи һолоомоёо бүхыдэнь суглуулжа, малай үбэлжөөнүүдтэ түрүүлэн оруулаа. Эндэншье А. С. Манзаевай хубита ехэ. Тэрэ өөрөө олон мэргэжэлтэй юм. Электро-гагнуури хэдэг, медик, слесарь, тракторист, комбайнер ба модошо дархаһаашье дутахагүй.

Мүнөө жилэй сентябрь һарада нүхэр Манзаевые Хуурай-Һубагай тракторна бригадын бригадираар колхозой правленди томилоо. Юундэб гэхэдэ, тэрэ бригадада А. Манзаевай һургаһан олонхи механизаторнууд ажаллана бшуу.

Мүнөө үедэ бригадын механизаторнууд ерэхэ жилэй тарилгада техникээ һайнаар бэлдэжэ байнхай. 7 сеялкэ, 4 плуг, 2 культиватор, тарлаһай 4 комбайн, борнойнуудэ заһагдажа, бэлэн болгогдонхой.

Техникэ заһабарилга дээрэ С.-Д. Д. Халигуев, В. А. болон А. Молоновтон, мастер-наладчик Н. Н. Окунев, С.-Д. Д. Янцанов, В. Д. Фролов, Ж. А. Майдарханов, С.-Д. Дуринаев болон бусад шалгаржа, тракторнуудые, хүдөө ажахын машинануудые һайнаар бэлдэнэ.

— Үлэһэн бэшэ техникээ 1982 оной январиин 1 хүрэтэр заһажа дүүргэхэбди. — гэжэ бригадир А. С. Манзаев мэдүүлбэ.

А. С. Манзаев ажалдаа суутай ябаһанайнгаа түлөө олон тоото Хүндэлэлэй грамотануудаар, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медальяар болон үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байха. СССР-эй ВДНХ-да хабаадалсаа.

Б. БИРБАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Түнхэнэй район.

Ургаса үһалуурнһаа

Ган гасуур болоһон энэ жилэй эрхэ байдалда Хуушан-Онохойн отделениин луговод Лука Ерофеевич Шкаров даажа байһан 100 гектар сабшалангайнгаа гектар бүхэнһөөнь дунда зэргээр 25 центнер үбһэ хуряажа абаа юм.

Мүнөө эндэ ябахадаа гушан метр утатай томо гэгшын һүринүүдые хаража, баясахаар байдаг. Һая наашадашье Хуушан-Онохойн сабшалан дээрэнээ нимэ баян ургаса гараагүй. Энэ Эрхирэгэй совхозой луговодуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ эрхимлээ.

Гектар бүридэ 2 центнер минеральна үтэгжүүлгэ тон жэгдэ һайнаар тараагаад, апрелиин һүүл багаар газараа үһалжа захалаа һэн. Үһалуурнин системын управлениихидэй хүсэ ехэтэй бүлүүр станцяар үһа голһоо бүлэн гаргажа үгэхэдэнь, тэрэнинень луговод өөрөө жэжэхэн хаһаабуудаар тараадаг байгаа. Энэ станциие һаадгүйгөөр хүдэлгэхэ, үһа зүбөөр тараан урадхуулха тушаа механизаторнууд Василий болон Сергей Ивановуд, Петр Елисеев, тиихэдэ Лука Ерофеевичэй өөрынь хүбүүд Михаил, Павел гэгшэд ехэ оролдолго гаргаа.

— Хабар газар үһалжа байхадамни зариман ерэжэ хараад. дан олон жэжэ хаһаабуудые гарганаш, газар эбдэнэш гэжэ зэмэлһэн юм. Теэд олон һубагуудые гаргангүйгөөр манай эндэхи тэгшэ бэшэ газарые һайнаар үһалхын аргагүй, — гээд, нүхэр Шкаров хөөрэнэ.

Мүнөөшье луговод миин һуунагүй. Сабшалангайнгаа эхин дээрэ тошо халяаха хүдэлмэри ябуулжа эхилэнхэй.

И. БУРЛУЦКИЙ.
Загарайн район.

СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Удын прибор бүтээлгын нэгэдэлдэ комсомол-залуушуулай бригадануудай дунда ВЛКСМ-эй XIX съездэ рапортда гараа табиха эрхэдэ, хүртэхын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрнэ. Тэрэнэй дүнгүүд комсомолой цехүүдэй болон үйлэдбэрини комитедүүдэй заседани дээрэ согсологдохо юм. Түсэбтэ даабаринуудаа болзорһоонь урид дүүргэһэн, ажалай бүтээсые дээдэлэгүүлжэ, һайн шанартай продукци гаргаһан цехүүдэй комсомольско организацинууд болон комсомол-залуушуулай бригадануудыг илагшадай тоодо оролсохо байна.

Социалис мүрысөөндэ шалгарагшад «ВЛКСМ-эй XIX съездын нэрэмжэтэ бригада», «ВЛКСМ-эй XIX съездын нэрэмжэтэ комсомольско организаци» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхэ, мүн улаасхоорондын амаралтын лагерьта ошохо путевконуудаар шагнагдаха юм.

Г. ТАРАСОВ.

ОЛОНОЙ ОРОЛДОЛГООР

Хоорондоо эбтэй эетэй, бэе бэедээ туһалжа, дэмжэжэ, нэгэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлдэг коллективэ зориһондоо заатагүй хүрэхэ, урдаа байһан ехэ түсэб, даабаряа хэзээшье дүүргэжэ шадаха байна гэжэ би үнэн зүрхэнһөө этигэдэгби.

Манай эндэ һүүлэй хэдэн жилдэ удаагаар ган гасуур боложо, мал ажалда хүдэлжэ байһан хүнүүдтэ нилээд бэрхэшээлтэй байдал тохёолдуулна. Үбэлжэлгын үедэ үхэр малда үбһэ тэжээл тон бага хүртэнэ. Һүүлэй жилнүүдтэ илангаяа үнеэдиай кукурузын силос оройдоошье эдихээ болёо гэхэдэ алдуугүй.

Намартаа, үбэлдөө, хабартаа диилэнхи ушарта һолоомо буйлуулжа, шанаржуулжа, үнеэдэ эдеэлүүлнэбди. Тэрэмнайшье гол түлэб холын область, хизаарнуудһаа асарагдана.

Хэды нимэ орёо бэрхэтэй байдалай тохёолдоошье һаань, манай түбэй фермын коллектив һара, квартал, жэл бүхэндэ һу һааха, гүрэндэ тушааха түсэбөө амжалтайгаар дүүргэдэг. Тусхайлбал, арбадахи табан жилдэ һу һааха бүхы түсэбөө 113 процент, сагаан эдеэ гүрэндэ худалдаха даабаряа — 119,6 процент дүүргээ һэмди.

Байгша ондо бүхыдэнь 5070 центнер һу бэлэдхэлэй пунктда оруулха ёһотой аад. фермын коллектив мүнөө 5150 гаран центнер һу тушаагаад байна. Ондоогоор хэлэбэл, бүри октябриин 1-нээ хойшо ерэхэ 1982 оной тоосоогоор худалжэ байнабди.

«Нэгэн — бултанай, булта — нэгэнэй түлөө» гэһэн хаанашье бэшэгдээгүй хуули баримталжа, энэ шинии, энэ минии хэхэ үялга гэжэ ажалаа бэе бэедээ хаянгүй, бүхы юумэндээ булта адлаар һанаа сэдьхэлээ табин хүдэлхэдөөл бэрхэшээлнүүдые дабажа гаранабди гэжэ хэлэхэ ушартай.

Фермэдэмнай 14 һаалишад хүдэлдэг юм. Тэдэнэй олонхинь дүршэл шадабари ехэтэй, үнэн шударгы хүнүүд. Манай эрхим һаалишад Галина Дашиева, Елизавета Ванданова, Екатерина Цыцерунова гэгшэд бүхы коллективэйнгээ ёһотойл замайнь залууршад, нүхэдөө дахуулан ябадаг хүнүүд гэхэдэ алдуугүй. Эдэнэр фермэ дотороо бултанһаа түрүүлэн һу һааха жилэйнгээ түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргээ юм. Жэшээлхэдэ, Галина Васильевна Дашиева энэ жилдэ бүхыдэнь 430 центнер һу һааха даабаринтай һаа. тэрэнээ мүнөө 610 центнертэ хүргэнхэй. Үнэрһэн арбан һарын туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2600 шахуу килограмм һу һаагаа. Үбэлжэлгын эхилһэнһээ хойшо үнеэн бүриһөө 8 — 9 килограмм һу алгадгүй абажа байна.

Хэнэйшье мэдэһээр коллектив бүхэндэ залуушуул нэмэжэл байдаг ааб даа. Мандашье баһал тиимэ. Фермэдэ хүдэлхээ ерэһэн залуушуулые халуун анхаралдаа абажа, али болохоор туһалха, дэмжэхэ, дүй дүршэлдөө һургаха гэжэ үнинэй һаалишаднай оролдодог. Энэ манайда ёһотой заншал болонхой.

Тиигэжэ залуушуул коллективтэмнай дуратайгаар хүдэлхэсэ ерэдэг, тааражашье хүдэлдэг гэжэ хэлэхээр. Гурбан жилэй саана манда ерэһэн залуу һаалишан Светлана Дашиева һу һааха жилэйнгээ түсэбые баһал болзорһоонь урид дүүргэхээ байна. Мүнөө тэрэ һамхай үнеэн бүхэнһөө үдэрэй 9,5—10 килограмм һу абана. Нимэ жэшээнүүд яала бин.

Малаа үбэлэйнь байрада оруулаад байхадаа саашадаа, хайшан гэжэ хүдэлхэбибди, үбэлжэлгын үедэ һу ехээр һааахын тула юу хэхэбибди гэжэ хөөрэлдэһэн байнабди.

Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой малшадай хандалга бэшэгтэй танилсаад, энээнһээ уламжалан, өөһэдынгөө арга боломжонуудые хаража үзөөд, тодорхой социалис үялганууудые абаа һэмди.

Жилэй түсэбнөө гадуур 1200 центнерһээ бага бэшэ һу һааха. үбэлжэлгын үедэ долоон һарада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1150 килограмм һу абаха гэжэ социалис үялга соогоо бэшээбди.

Үнеэдһоо һу ехээр һааахын тула нэгэшье эхэ мал һубайруулхагүй. саг соонь үрэжүүлхэ, зүбөөр эдеэлүүлхэ хэрэгтэйнь бултанда мэдээжэ. Манай фермынхид энээндэ ехэхэн анхарал хандуулдаг. Жилэй үнгэрһэн арбан һарада бүхы 337 үнеэдһээмнай 286 тугал абтаа. Тугаллаһан үнеэдэй 278-ниинь үрэжүүлэгдэнхэй. Тиигэжэ ноябрь, декабрь һарада үшоо табяад үнеэдэй тугаллахадань, эүүн үнеэн бүриһөө 96 — 98 тугал абтаха зэргэтэй. Эндэ техник-үрэжүүлэгшэ Лариса Цыренова ехэ оролдолго гаргана, мүн һаалишадшье тэрээндэ али болохоор туһална гэжэ тэмдэглэхэ ушартай. Илангаяа зоотехническэ тоо бүридхэл нариннаар хэгдэдэг.

Фермэдэ абтаһан тугалнуудшье муу бэшээр түлжүүлэгдэнэ. Манай дүршэлтэй тугалшад Галина Доржиева, Ухин Чойзонова, Светлана Ербанова гэгшэд жилэй эхинһээ хойшо нэгэшье тугал гарзалуулаагүй. Тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 750—800 граммаар нэмээнэ.

Ажалдамнай ямаршье дутагдал үгы гэжэ хэлэхэ болоо һаа, таарахагүй. Жэшээнь, совхознай, тэрэ тоодо манайшье фермэ үбэлжэлгэдөө мууса бэлдэнэ гэжэ намарай тэн багаар шүүмжэлэгдэ һэн. Тэрээнһээ тобшолол саг соонь хэжэ, үнеэдэйнгээ хашаануудые түргэн заһабаринаа, дулаалаа. тэжээлэй цехые болзортонь бэлэн болгоод хүдэлгэжэ эхилээ һэмди.

Гэбэшье һаалишад, малшадай байха гэр байра үшөөл дуталдаһаар. Совхозой дирекци эдээндэ анхарал хандуулха аабза гэжэ һанагдана.

Хүдэлмэрнингөө забһарта хүнүүдэй һайнаар амархада зохидоор түхеэрэглэнэ, шэмэглэгдэнэ улаан булан ехэ туһатай ааб даа. Манайда тиимэ һайн улаан булан бин юм. Эндэмнай шэнэ газетэ, журнал, багахан библиотекэ бин. Коллективэй эрхим ажалайнгаа түлөө абаһан Хүндэлэлэй грамота, дипломууд, улаан тугхануудэ эндэ хуу хадагалагдажа байдаг. Мүнөө улаан булан соомнай «Украина» түхэлэй кинопроектор тодхогдонхой, малшадта саг үргэлжэ кинокартина харуулдагбди. Социалис мүрысөөнэй дүн ходо согсологдожо, тэрэнь дэлгэрэнгыгээр харуулагдажа байдаг.

Үбһэ тэжээлэй тиимэ элбэг бэшэшье һаань, тэрэнээ һайнаар буйлуулжа, шанаржуулжа, зүб рационоор эдюулээд, һу һаляа дээшэлүүлхэ гэжэ оролдонобди. Илангаяа үдэр бүриин ажалай гоготомол гурим, ажалай журамые нариннаар сахинабди.

Тиигэжэ манай коллективэ абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхын түлөө бүхы хүсэсэ элсүүлэн хүдэлнэ, саашадаашье иимээр хүдэлхэ.

Д. ЦЫРЕНОВА,
Зэдын районой «Октябрьский» совхозой Түбэй фермые даагша.

ШАДАМАРААР ЗАҺАБАРИЛНА

Энээнһээ урда жилнүүдтэшье Хандалын механизаторнууд оньһон техникээ эрхимээр заһабарилжа, шадамараар ашагладаг гэжэ суутай байһан. Мүнөөшье эдэнэр эн заншалаа алдаагүй.

Байгша ондо энэ отделени «Шергинский» совхозһоо таһаржа, Хандалын совхоз шэнээр эрхидхэгдээ юм.

Заһабарилгын шэнэ мастерской тухеэрхэ, бүхы хэрэгтэй юумэ шэнээр бэлдэхэ гэхэ мэтэ эрхидхэлэй хүдэлмэрнин тон ехэ байгаашье һаань, эндэхид энээнние богони болзорто дүүргэжэ шадаа. Тиигэжэ машина, техникэ заһабарилха хүдэлмэрине хаһа сагтань эхилээд, түрүүшын үдэрһөө эршэмтэйгээр ябуулна.

Илангаяа заһабарилгын хүдэлмэрндэ эгээл дуршэлтэй, шадамар, эдэбхитэй хүнүүдые табиһан байна. Түрүүн мастерскойдо коллективэйнгээ суглаа үнгэргэжэ, тэндэ хэхэ ажал, түсэб тухай хөөрэлдэө, заһабарилгын график болон социалис мүрысөөнэй гуримые зүбшэн хэлсэжэ баталаа. Мүн Бэшүүрэй районой ажахыншуудай, «Госкомсельхозтехника» нэгэдэлэй механизаторнууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй социалис уялгые зүбшэн хэлсэжэ, дэмжэ һэн.

Эндэ трактор, комбайн, бусадшье техникэ хуу амяар амярааа заһабарилагдахаһаа гадна, тракторай томо томо узелнууд тусгаар цехүүдтэ заһабарилагдадаг юм. Цех бүхэндэнь энэ талаар мэргэжэһэн, дүршэл шадабари ехэтэй хүнүүд хүдэлдэг. Тэдээн соонһоо слесарь Иннокентий Бусовиков, токарьнууд Михаил Пермяков, Анатолий Буянов гэгшэдые онсолон нэрлэхээр. Заһабарилгын бүхы хүдэлмэрине түргэнөөр, һайн шанартайгаар ябуулха хэрэгтэ .тон ехэ хубита оруулна гэжэ трактористнуудэ, бүхы коллективынь тэдэнние магтадаг. Илангаяа запасной хэрэгсэлэй дуталдахада токарьнууд хуушан зүйлнүүдые шэнэлэй, һэльбэн табиха талаар ехэ юумэ хэнэ.

Тиигэжэ совхозойхид байгша эной дүрбэдэхи квартада хамта 33 трактор заһабарилха аад, мүнөө тэдэнэй 15-ыень бэлэн болгожо гаргаа. Һалар үшөө арбан трактор заһабарилагдажа мастерскойһоо тарахань. Ондоогоор хэлэбэл, эдэ техникэ заһабарилха түсэбынь болзорһоо урид амжалтатайгаар дүүргэгдэхээр байна. Трактор заһабарилгада дүршэлтэй механизаторнууд П. А. Пермяков, Н. Н. Калашников, Н. П. Конев гэгшэд баһал һайнаар хүдэлнэ.

Энээнтэй хамта комбайн болон газар элдүүрилгын, тарилгын жэжэ божо машина, техникэ заһабарилха хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдана. Тусхайлбал, үнинэй механизаторнууд Григорий Вторушин, Николай Щепин, Александр Ягунов, Дмитрий Сапунов гэгшэдэй оролдолгоор богони болзорто 6 комбайн заһабарилагдаба. Тэрэшэлэн В. Н. Курбатов, П. Н. Хлызов, А. В. Пермяков, В. Н. Соктоев гэгшэд тусхай звено боложо хүдэлхэдөө, бүхы лущильнигүүд, борнойнуудые бэлэн болгожо дүүргээ. Эдэнэр һаядаа газар элдүүрилгын, тарилгын техникые баһал заһабарилжа дүүргэхэ зорилготой.

Совхозойхид трактор, машинануудаа һайнаар заһабарилхаһаа гадна, бүхы техникээ нарин нягтаар хадагалдаг байна. Бүхы техникын оньһон хэрэгсэлнүүдэй жэбэрхэгүйн тула тэдэнь тоһодогдоод, шэрдэгдээд хадагалаанда табигдана.

И. СЕРЕБРЕННИКОВ,
Кабанскын районой «Госсельхозтехнадзорой» инспекциин инженер.

ТҮСЭБӨӨ ҮЛҮҮЛЭЭ

Малайнгаа үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхөөр район, дотороо үүсхэл гаргаһан Гаргын совхозой һаалишад туйлаһан илалтаяа улам батадхаба. Тодорхойлбол, гүрэндэ һу тушааха байгша онойнгоо түсэбые 120,2 процент дүүргэһэн байна. Мүнөө ажахын һаалишад даабариһаа гадуур 816 центнер һу тоһоной заводто эльгээгээ.

Түрүү һаалишад Д. Адушиева, В. Дамбаева, С. Будаева, Т. Галсанова, З. Гатапова гэгшэд һу ехээр һаажа, түсэбэй дүүргэлтэдэ ехэхэн хубитаяа оруулаа. Мүнөө совхозой һаалишад бин байгаа арга боломжоёо зэргэсүүлэн тодорхойлоод, жилэй дүүрэтэр гүрэндэ 120—130 центнер һу тушаахаар шидэнхэй ажаллана.

А. ЦЫРЕМПИЛОВ.
Хурамхаанай район.

Улаан-Удын парин сэмбын комбинадай бүд нэхэлгын цехтэ 22-дохи жилээ хүдэлжэ ябаһан коммунис ажалай ударник Евдокия Григорьевна Белова зураг дээрэ.

СҮҮДХЭДЭ 911 ГРАММААР

Малайнгаа үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхөөр социалис мүрысөөндэ оролсоһон «Прибайкалец» колхозой Карымска фермын тугалшан Любовь Ивановна Кравкова горитой амжалта туйлана. Үнгэрһэн һарада түрүү тугалшан даажа абаад түлжүүлжэ байһан тугалнуудайнгаа тус бүриин шэгнүүрые хоёог бүридэ 911 граммаар нэмээгээ юм. Нигэжэ Любовь Ивановна социалис мүрысөөндэ эрхимлээ. Эдэ үдэрнүүдтэ эрхим тугалшан бүлэг тугалнуудаа һайнаар түлжүүлжэ, шэгнүүрыень эрид дээшэлүүлхээр бүхы хүсэсэ элсүүлэн оролдоно. Илангаяа тугалнуудаа шэмэтэй тэжээлээр хооллуулна.

А. АФАНАСЬЕВ.
Прибайкалиин район.

Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ АЖАБАЙДАЛАЙ, АЖАЛ ЯБУУЛГЫН ХУУДАҺАНУУД

Коммунис парти болон Совет гүрэнэй, улаасхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша нүхэр Л. И. Брежневтэ зорюулагдажа, «Леонид Ильич Брежнев. Ажабайдалай ба ажал ябуулгын хуудаһанууд» гэһэн фотодокументнүүдэй гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн альбом гаргагдаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй хүдэлмэришэн ангинин ба бүхы совет арадай түлөөлэгшэ, ленинскэ түхэлэй хүтэлбэрилэгшэ байнысень энэ хэблэлэй олон тоото документнүүд элирхэйлэн харуулна. Тэрэ арадтаяа таһаршагүй холбоо барисаатай байгаа, мүнөөшье байнаар. Леонид Ильич Брежневые партиин хаанашье эльгээгээ һаань, тэрэ ходоодоо тэрэнэй агууехэ хэрэгэй түлөө эршэ хүсэтэйгөөр, оролдосотойгоор тэмсэдэг байгаа, мүнөөшье тэмсэнэ. Бүхы түбинүүдэй коммунистнуудта, олон миллион хүн зондо тэрэнэй нэрэ ленинскэ залан сэхэ байлгын, шууд сэхэ интернационализмын, эб найрамдалай ба социальна хүтжэлтэ дэбжэлтын түлөө шэн габьяата тэмсэлэй һүлдэ тэмдэг болонхой.

Нүхэр Л. И. Брежневэй түрэнөөр 75 жилэй ойдо зорюулжа, «Планета» хэблэл энэ фотоальбом барлан гаргаһан байна.

(ТАСС).

АГУУЕХЭ ҮЕ САГ ТУХАЙ КИНОГОЙ ТҮҮХЭ БЭШЭГ

Декабриин 14-дэ Москвада эхилһэн тематическа харалга «Парти—манай үе сагай ухаан бодол, нэрэ хүндэ ба һэшхэл» гэһэн уряа доро үнгэрнэ. Партиин ба арадай эбдэршэгүй нэгэдэл тухай, Ленинэй хэрэгые үргэлжэлүүлһэн элитэ ехэ ажал ябуулагша нүхэр Л. И. Брежневэй ажабайдалай алдарта зам тухай, совет хүнүүдэй аша туһада, эб найрамдалай ба коммунизмын суртал бодолнуудай илан мандахын түлөө тэрэнэй ябуулдаг эсэшэ сусашагүй ба үрэ түгэ ажал ябуулга тухай домогдон хөөрэһэн хроникально-баримтата фильмүүд кинотеатрнуудай, соёлой ордонгууд болон клубуудай экранууд дээрэ харуулагдана.

«Ленин ба үе саг», «Манай үе сагай ухаан бодол, нэрэ хүндэ ба һэшхэл». «Партийна хандалга», «Эб найрамдалай ба шахардуу байдалые һуларуулгын замаар», «Юунһээшье үнэтэй», «Партиин ба арадай хизааргүй ехэ этигэл», «Газар дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдалай аша туһада» гэһэн фильмүүд, совет кинопублицистикын бусад бүтээлнүүд программада оруулагданхай. «Октябрь» кинотеатрта декабриин 19-дэ «Коммунист тухай түүхэ домог» гэһэн фильм баярай оршон байдалда харуулагдаха юм.

(ТАСС).

ЭЭЛЖЭЭТЭ ХЭШЭЭЛ

Улаан-Удэ хотын соёлой болон уран һайханай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй теоретическэ семинарай ээлжээтэ хэшээл КПСС-эй горкомой Ехэ зал соо үсэгэлдэр боложо дүүрэбэ.

Семинарта хабаадагшадай урда «КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленумэй шидхэбринүүдтэй зохилдуулан ябуулагдаха үзэл сурталай хүдэлмэриин гол шэглэлнүүд» гэһэн элидхэл партиин обкомой секретарь А. А. Бадиев хэбэ. Һүүлээрнь элидхэлшэ шагнагшадай олон асуудалнуудта харюусаа.

КПСС-эй XXVI съездэй шиндхэдэринүүдые дэлгэрүлхын төлөө

ОНСО АНХАРАЛ ХАНДУУЛМААР

Научно-техническэ дэбжэлтые хурдадхаха талаар партиин хараалhан зорилгонуud дотор -гарай ажалые бага болгохо программа онсо hуури эзэлдэг гэшэ. Тэдэнние бэелүүлхын тула комплексно оньhожоруулга, автоматизаци нэбтэрүүлхэ шухала. Энэ хадаа ажалай бүтээсэ, нинтын үйлэдбэрийн ашаг үрые саашадань дээшэлүүлгын, мүн экономикын ба социально-ажаhуудалайшье ондоо али олон асуудалнуудые зүбөөр шиндхэлгын эшэ үндэhэн болохо байна. Тиимэhээл гарай ажал оньhожоруулые түргэдхэхэ зорилго КПСС-эй XXVI съезд дээрэ табигдаhан юм.

Гараар хэгдэдэг, эсэбэритэй, хүндэ хүшэр ажал хадаа хүдэлмэрийн журамда муугаар нүлөөлдэг, хүнүүдэй ажалhаа гаралые олошоруулдаг байна. Иимэ үшар илангаяа хамhабарийн үйлэдбэридэ олоор үзэгдэдэг гэшэ. Тэндэхи ашаалалгын-буулгалгын хүдэлмэрийнь, складуудтахи ажалые, ашаа зөөлгые мүнөө үеын эрилтэдэ хүрөмөөр оньhожоруулагдаhай гэхын аргагүй. Тиимэhээл энэ албанда хүдэлмэришэд дуталдадаг.

Манай заводто үнгэрэгшэ табан жэлдэ техникын талаар шэнээр эзбсэгжэлгэ, комплексно оньhожоруулга нэбтэрүүлhэнэй ашаар бүхы түсэбнай болзорhоо урид дүүргэгдэhэн, хүдэлмэришэдэй тоо олошоруулангүй, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлэгдэhэн байха юм. 1976—1980 онуудта, шэнэ техникэ нэбтэрүүлэн хэрэглэжэ, үйлэдбэрийн ашаг үрые дээшэлүүлхэ түсэбөөр гурбан зуу гаран хэмжээнүүд хараалагдаhан байха юм. Эдэ хэмжээнүүд түрүү технологическа процессүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, оньhожоруулагдамал участогуудые бии болгохо, тэрэнэй ашаар хүдэлмэри схэтэй ажалнуудые усадхаха хэрэгтэ зорюулагдаhан байгаа. Тингэжэ ажалай бүтээсын ургалта хорин найман процент шахуу болоо.

Судна бүтээлгын үйлэдбэридэ мүнөө үедэ гол түлэб поточно-позиционно арга хэрэглэгдэнэ гэшэ. Мүүнөө бидэ буксир, катернуудые бүтээхэ гүйсэд оньhожоруулагдамал линиинүүдтэй болоохойбди.

Бүтээгдэhэн суднануудые үhанда табидаг нэмэл станцыньнуудай заhабарилагдан шэнэлэгдээ. Суднануудые буулгаха шэнэ түхеэрэлгэнүүд, хоёр кран, лебедочно станци тодхогдоо. Эдэ бүхы хэмжээнүүд өөрын туhаламжа үзүүлээл бээ. Тингэжэ Байгал-Амарай түмэр-замай барилгые суднануудаар харгаха гүрэнэй түсэб хараалагдаhан болзор соогоо дүүргэгдээ hэн. Гэхэтэй хамта гол суднануудынь болзорhоо урид ашаглалгада үгтэhэн байха. Мүн бидэ пассажирска теплоход, земснаряд, тамардаг кран гэхэ мэтые хараалагдаhан болзорhоо хоёр hараар уридлан бүтээжэ табяабди.

Гүрэнэй түсэбые болзорhоо урид дүүргэлгэдэ ажалай эмхидхэл мүн лэ схоэр нүлөөлдэг гэшэ. Мүнөө манай предприятида бригадна гурим нэбтэрүүлэгдэнхэй. Энэ түрүү гуримаар хүдэлхэдэ ажалай бүтээсэ дээшэлнэ.

Заводто мүкөө оньhожоруулагдамал дүрбэн линиба участогуud хүдэлгэгдэдэг болохой. Бүхыдөө зуун гуша гаран элдэб түхеэрэлгэнүүд болон зэр зэмсэгүүд. Энэ мэтэшэлэн мүнөө ба ойрын жэлнүүдэй хараа түсэбтэ комплексно оньhожоруулга гол hуури ээлхэ байна. Тиин энэ талаар арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй эхинhээ бэлүүлэгдэhэн эгээл томо-томо хэмжээ ябуулгануud гэбэл:

— шудхалгын цехтэ комплексноор оньhожоруулагдамал линиинүүд, түсхай хэбэр шудхалаа хэхэ технологи нэбтэрүүлэгдэжэ, шудхалгын шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдоо;

— зөөлэн мебель бүтээхэ поточно линии эмхидхэгдэжэ, арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргалгые 2,5 дахин үргэдхөө;

— складуудтахи ажал оньhожоруулагдажа, тэндэхи хүдэлмэрийн бүтээсэ найма дахин дээшэлээ.

— газаар металл отолдог «Стрелка» гэжэ, мүн үгтэhэн программаар хүдэлдэг «Кристалл» гэжэ машинануудай хүсөөр металл болбосоруулга гуша гаран процентээр дээшэлээ. Тингэжэ 2500 тонно ашаа шэрэхэ баржануудые бүтээхэ аргатай болоообди.

Стеклопластик болон капролон зүйлнүүдээр суднануудай винт бүтээхэ арга олоhонойнгоо түлөө предприятиимнай хүдэлмэрилэгшэд В. Н. Курбатов, Н. П. Зверева, И. И. Шкоркин, Е. Н. Комарев гэгшэд ВДНХ-гай алтан ба мүнгэн медальнуудаар шагнагдаа hэн.

Заводтомнай хүдэлмэришэдэй ажалые оньhожоруулга 55 процентдэ хүрэнхэй. Судна бүтээлгэдэ, арадай үргэн хэрэглэмжэдэ гаргагдадаг бүхы продукциниай шанарай нэгэдэхи категорёор сэгнэгдэдэг болонхой. Тинхэдэ табан продукцида Гүрэнэй шанарай тэмдэг олгогдоhон байха юм. Эдэ бүгэдые хаража үзэбэл, үйлэдбэрийнь оньhожоруулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри манай заводто ябуулагдана гэшэ.

Гэбэшье энэ асуудал гүйсэд шиндхэгдэ гэхын аргагүй. Жэшээлэн хэлэбэл, предприятиин үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхээр хараалагдаhан хэмжээнүүд заатагүй дүүргэгдэхээр заводой гол цехүүдэй түсэбтэ оруулагданагүй. Мүн хамhабарийн цехүүд хүсэ багатай. дээрэhээ шэнэ суднануудые бүтээлгын бэлэдхэлэй хүдэлмэри гүйсэд хэжэ шаданагүй. Шэнэ техникээр үйлэдбэрийнь хангалга түсэбөөр хараалагдаhанай ёноор хэгдэнэгүй. Эдэ бүхы шалтагаануудhаа дулдыдан, шэнэ техникэ, технологи ажалдаа нэбтэрүүлэн, үйлэдбэрийн ашаг үрые дээшэлүүлхэ түсэбтэ болзор удааруулагдана.

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ жэл бүри 19 мянган түхэригэй экономическа олзо үгэхөөр ажалай бүтээсые дээшэлүүлэн, продукциин гаргашые үргэдхэхөөр хараалханхайбди. Мүн условно 280 хүнэй ажал сүлөөлэгдэхэ ёhотой.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхиндэ предприяти дээрэмнай hалбариимнай методикын ёноор гарай ажалай паспортизаци үнгэргэдөө hэн. Тингэжэ бүхыдөө 424 газарта ажалынь гараар хэгдэнэ гэжэ элирүүлэгдэhэн байна. Тэдэнние усадхаха хэмжээнүүд хараалагдаа. Түс хэмжээнүүд заводой жэл бүрнин түсэбтэ оруулагдаха юм. Тиин энэ табан жэлэй хугасаа соо хараалагдаhан хэмжээнүүд гэбэл:

— стандартна бэшэ түхеэрэлгэнүүд болон зэр зэмсэгүүдэй шэнэ цехүүдые бии болгохо, оньhожоруулгын зарим зэр зэмсэгүүдые өөhэдынгөө хүсөөр бүтээхэ;

— шудхалгын цехые hэльбэн шэнэлхэ ба оньhожоруулха. Тэрэнэй ашаар тодо нарин шудхалаа хэдэг болохо;

— үгтэhэн программаар хүдэлгэгдэдэг машинануud дээрэ металл отолдог оньhожоруулагдамал линии тодохо, газаар металл отолдогын хүдэлмэрийне улам үрэ ехэтэй болгохо;

— программна хүтэлбэритэй станогуудай участогуud бии болгохо, түмэр сорогнуудые сэбэрлэхэ хахад автомат линиинүүдтэй оньhожоруулагдамал участок эмхидхэхэ;

— гальваноучастогаа hэльбэн шэнэлжэ, шэнэ технологидо оруулха.

Республика дотор үйлэдбэрийн процессүүдые комплексноор оньhожоруулга, асуудалнуудые гүйсэд шиндхэхын тула оньhожоруулгын зарим шухала түхеэрэлгэнүүдые али нэгэ предприятиин дээрэ бүтээдэг болохо гэ, али тусхай тиимэ албанта болохо шухала гээд hанадана. Гарай ажалые гүйсэд усадхажа шадабал, ажалай бүтээсэ, үйлэдбэрийн ашаг үрэшье дээшэлхэ бшуу.

В. ОВЧАРЕНКО.
Улаан-Удын судна бүтээлгын заводой таhагай начальник.

АМЖАЛТАНЬ МҮРЫСӨӨНhӨӨ ЭХИТЭЙ

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай үйлэдбэрийн участогуудай эгээл томонуудай нэгэн Холтоhоной рудник болоно. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ ажалай hайн амжалтануудые туйлаха гэhэн КПСС-эй ЦК-гай уряае дэмжэн, тус руднигай коллектив муу бэшээр хүдэлмэрилнэ. Комбинадай цехүүд хоорондын мүрысөөндэ турбан кварталай дүнгөөр холтоhоной хоёр дахин түрүү, нэгэ дахин хоёрдохи hуури эзэлээ. Тингэжэ дирекциин, парткомой, профкомой, ВЛКСМ-эй комитедэй дамжуулгын Улаан туг, мүнгэн шанда хүртэhэн байна. Руднигай коллективүүд хоорондоо социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ, түрүү аргануудые хэрэглэhэнэй ашаар иимэ амжалта туйлана.

Шэнэ табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые 4 жэл 6 hара соо дүүргэхэ гэhэн үүсхэл Владимир Назарович Бекетовэй, Василий Дамбаевич Дамбаевай хүтэлбэрилдэг проходчигуудай бригадануud, Александр Николаевич Москвитинай даадаг сэбэрлэлгын комсомол-залуушуулай бригада гаргаа hэн. Нүхэр Москвитинай бригада хүдэлмэрнингөө графигые холо уридлажа ябана, арбан нэгэ hара соо 1212 тонно руда түсэбhөө гадуур малтажа, жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ юйртонхой. Александр Николаевич 1977 онhоо горнягай мэргэжэл шудалжа, хоёрдохи жэлээ бригадираар хүдэлмэрилнэ. Энэл бригадын В. Р. Рябовай звено ноябрийн 10-да жэлэйнгээ түсэбые дүүргэжэ, мүнөө 1982 оной түсэбоор хүдэлжэ байна.

Тиихэдэ В. Н. Титовой бригада жэлэй эхинhээ ажал хэхэ графигаа 52 үдэрөөр, В. Н. Антоновой—41, Н. М. Петровой — 29 үдэрөөр уридлажа ябана. Үйлэдбэрийн участогуудай, албануудай хүдэлмэрилэгшэд, сэбэрлэлгын ба проходчигуудай бригадануud, мүн звенонуud, руда зөөгшэд, электрослесарьнүүд хоорондоо бүлэглэн мүрысөө, hара, квартал бүридэ дүнгүүдынь согсологдоно. Кварталай хүдэлмэрийн дүнгөөр түрүү hуури эзэлhэн участогай коллективтэ Улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулагдана. Хоёрдохи hуурида гарагшадта вымпел мүнгэн шантайгаар үгтэнэ. Илажа гараhан бригадын гэшүүдтэ комбинадай профилакториде амарха түлөhөгэй путёвко барюулагдана. Мүрысөөнэй дүнгүүд, түрүүшүүл саг соогоо олондо соносхогдожо байдаг.

Үйлэдбэрийн участогуud хоорондын мүрысөөндэ В. Я. Шнайдерай хүтэлбэрилдэг хоёрдохи участок хоёр кварталда удаагуур илажа гараа.

Руднигай коллективүүдэй социалис уялгануудаа амжалгатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ уралан нарижуулагшад өөhэдынгөө хубитые ехээр оруулна. Энэ жэлдэ бүхыдөө 115 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 148,2 мянган түхэригэй алмалта хэгдээ. Эрхим уралан нарижуулагшад геолог А. М. Колпаченко, мастер Г. А. Гренберг, бригадир И. Ф. Туркин, слесарь Я. Г. Бутин, инженер И. М. Подскребышев, ахалагша маркшейдер В. Б-С. Бальжинов болон бусад уралан нарижуулгын үнэтэ дурадхалнуудые хамагhаа олоор оруулhан байна.

Руднигай үйлэдбэридэ шэнэ оньhон техникэ үргэнөөр хэрэглэгдэжэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга олгоно. Түргэнөөр үрэмдэлгэ хэдэг түхеэрэлгэ, рельс халаангүйгөөр нугалдаг пресс горнягуудай хүдэлмэридэ хэрэглэгдэдэг болоо.

Ш. БАКШЕЕВ,
манай корр.

Улаан-Удын гадар хубсаhанай фабрикада нэхэн оёдог, эсхэлгын, оёдолой турбан ехэ цехүүдтэ мянга гаран залуу басагад хүдэлдэг юм. Фабрика соо хэдэн олон комсомол-залуушуулай бригаднуud өөhэд хоорондоо мүрысөжэ хүдэлнэ. Тэдэнэр халаанайнгаа нормо 120 — 130 процент дүүргэнэ.

Эсхэлгын цехэй бригадир, профгруппорг Любовь Копылова, нэхэн оёдог цехэй оёдолшон Любовь Цигайчук гэгшэд байгша оной түсэб октябрь hарын 10-да дүүргэhэнээ мэдүүлээ hэн.

Дүй дуршэлөөр баян оёдолшод Ирина Лобастова, Людмила Баяндуева, Татьяна Подкорытова гэгшэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшүүл гэжэ нэрэтэй болонхой.

— Манай цехтэ түсэбөө дүүргэдэггүй оёдолшон гэжэ байхагүй. Оёдолшод ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг, хамтын ажалда эдэбхитэй хабаадалсадаг. Хэдэн олон комсомолшуud заочно институдта hуралсана, — гээд цехэй комсомолой комитедэй секретарь Сергей Борисович Кубышкин хөөрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Татьяна Подкорытова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ПРОФСОЮЗАЙ ОБЛАСТНОЙ КОНФЕРЕНЦИ

ХҮДЭЛМЭРИЕЭ ӨРИД hАЙЖАРУУЛХА

Гэгээрэлэй, дээдэ hургуулинуудай болон научна эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной конференциhээ тэмдэглэл

— Манай эзлжээтэ конференци КПСС-эй ЦК-гай ноябрийн (1981 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Советэй сессиин hүүлээр, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түгэсэжэ байhан гайхамшаг сагта боложо байна. КПСС-эй XXVI съезд болон эдэ hүүлэй үйлэ хэрэгүүд ороноймнай түүхэдэ шэнэ хуудаhануудые нээжэ, совет хүнүүдые түгэс удха шанартай программаар хангаба. Гэгээрэлэй, дээдэ hургуулинуудай болон научна эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд парти, правительствагаа хараа зорилгонуудые үнэн зүрхэнhөө hайшаан дэмжэжэ, тэдэнние гүйсэд бэелүүлхээр бэлэн байhаная мэдүүлнэ, — гээд тус профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ П. К. Манжеханов тоосоото элидхэлээ эхилбэ.

Тоосоото үе соо hургуулинуудай, hургуулида ороодуй хүүгэдые хүмүүжүүлхэ эмхи зургаануud. дээдэ hургуулинууд болон СССР-эй Наукануудай Академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай профсоюзай эхин организацинууд, местком болон профсоюзэй бүлэгүүд партийна организациингаа ударидалга доро коллективүүдэйнгээ түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулhан байна. Залуушуулда заатагүй дунда hургуули дүүргүүлхэ талаар урагшаа ехэ алхам хэгдээ. Эндэ залуушуулай удэшын hургуулиин хубита мүн лэ ехэ гэшэ. «Залуу ажалшан бүхэндэ — дунда hургуули» гэhэн конкурс-хараалгада манай республика СССР-эй Гэгээрэлэй министерствын болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаhан байна. Энэ талаар Баргажанай, Бэшүүрэй, Загарайн болон бусад районуудые дурдамаар.

Саашань элидхэлшэ залуушуулда дунда hургуули олгохо талаар бии байhан зарим дүтгэдэлнууд дээрэ тогтоо. Жэшээлхэдэ, Баунтын, Хурамхаанай, Ахын районуудта дунда hургуули дүүргэгшэдэй тоо республикын дунда зэргын дүнгөө доогуур байна. Тус районуудай арадай гэгээрэлэй таhагуудай хүтэлбэрилэгшэдэй анхарал энэ дутагдалда хэды хандуулагдабашье, таараха хэмжээ абажа шадаагүй байна гээд дээрэ тэмдэглээ.

Элидхэл сос hургашадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаа. Мүнөө үедэ республика доторнай hурвалсалтуршалгын 349 участогуud бии. Эдэндэ 196 гектар газар үгтэнхэй. Петропавловкын, Торгин, Кабанскын, Гүндын бүридэ мүнөө үедэ гол түлэб поточно-позиционно арга хэрэглэгдэнэ гэшэ. Мүүнөө бидэ буксир, катернуудые бүтээхэ гүйсэд оньhожоруулагдамал линиинүүдтэй болоохойбди.

Бүтээгдэhэн суднануудые үhанда табидаг нэмэл станцыньнуудай заhабарилагдан шэнэлэгдээ. Суднануудые буулгаха шэнэ түхеэрэлгэнүүд, хоёр кран, лебедочно станци тодхогдоо. Эдэ бүхы хэмжээнүүд өөрын туhаламжа үзүүлээл бээ. Тингэжэ Байгал-Амарай түмэр-замай барилгые суднануудаар харгаха гүрэнэй түсэб хараалагдаhан болзор соогоо дүүргэгдээ hэн. Гэхэтэй хамта гол суднануудынь болзорhоо урид ашаглалгада үгтэhэн байха. Мүн бидэ пассажирска теплоход, земснаряд, тамардаг кран гэхэ мэтые хараалагдаhан болзорhоо хоёр hараар уридлан бүтээжэ табяабди.

Гүрэнэй түсэбые болзорhоо урид дүүргэлгэдэ ажалай эмхидхэл мүн лэ схоэр нүлөөлдэг гэшэ. Мүнөө манай предприятида бригадна гурим нэбтэрүүлэгдэнхэй. Энэ түрүү гуримаар хүдэлхэдэ ажалай бүтээсэ дээшэлнэ.

Заводто мүкөө оньhожоруулагдамал дүрбэн линиба участогуud хүдэлгэгдэдэг болохой. Бүхыдөө зуун гуша гаран элдэб түхеэрэлгэнүүд болон зэр зэмсэгүүд. Энэ мэтэшэлэн мүнөө ба ойрын жэлнүүдэй хараа түсэбтэ комплексно оньhожоруулга гол hуури ээлхэ байна. Тиин энэ талаар арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй эхинhээ бэлэдхэлэй эгээл томо-томо хэмжээ ябуулгануud гэбэл:

— шудхалгын цехтэ комплексноор оньhожоруулагдамал линиинүүд, түсхай хэбэр шудхалаа хэхэ технологи нэбтэрүүлэгдэжэ, шудхалгын шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдоо;

— зөөлэн мебель бүтээхэ поточно линии эмхидхэгдэжэ, арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргалгые 2,5 дахин үргэдхөө;

— складуудтахи ажал оньhожоруулагдажа, тэндэхи хүдэлмэрийн бүтээсэ найма дахин дээшэлээ.

— газаар металл отолдог «Стрелка» гэжэ, мүн үгтэhэн программаар хүдэлдэг «Кристалл» гэжэ машинануудай хүсөөр металл болбосоруулга гуша гаран процентээр дээшэлээ. Тингэжэ 2500 тонно ашаа шэрэхэ баржануудые бүтээхэ аргатай болоообди.

Стеклопластик болон капролон зүйлнүүдээр суднануудай винт бүтээхэ арга олоhонойнгоо түлөө предприятиимнай хүдэлмэрилэгшэд В. Н. Курбатов, Н. П. Зверева, И. И. Шкоркин, Е. Н. Комарев гэгшэд ВДНХ-гай алтан ба мүнгэн медальнуудаар шагнагдаа hэн.

Заводтомнай хүдэлмэришэдэй ажалые оньhожоруулга 55 процентдэ хүрэнхэй. Судна бүтээлгэдэ, арадай үргэн хэрэглэмжэдэ гаргагдадаг бүхы продукциниай шанарай нэгэдэхи категорёор сэгнэгдэдэг болонхой. Тиинхэдэ табан продукцида Гүрэнэй шанарай тэмдэг олгогдоhон байха юм. Эдэ бүгэдые хаража үзэбэл, үйлэдбэрийнь оньhожоруулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри манай заводто ябуулагдана гээшэ.

Гэбэшье энэ асуудал гүйсэд шиндхэгдэ гэхын аргагүй. Жэшээлэн хэлэбэл, предприятиин үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхээр хараалагдаhан хэмжээнүүд заатагүй дүүргэгдэхээр заводой гол цехүүдэй түсэбтэ оруулагданагүй. Мүн хамhабарийн цехүүд хүсэ багатай. дээрэhээ шэнэ суднануудые бүтээлгын бэлэдхэлэй хүдэлмэри гүйсэд хэжэ шаданагүй. Шэнэ техникээр үйлэдбэрийнь хангалга түсэбөөр хараалагдаhанай ёноор хэгдэнэгүй. Эдэ бүхы шалтагаануудhаа дулдыдан, шэнэ техникэ, технологи ажалдаа нэбтэрүүлэн, үйлэдбэрийн ашаг үрые дээшэлүүлхэ түсэбтэ болзор удааруулагдана.

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ жэл бүри 19 мянган түхэригэй экономическа олзо үгэхөөр ажалай бүтээсые дээшэлүүлэн, продукциин гаргашые үргэдхэхөөр хараалханхайбди. Мүн условно 280 хүнэй ажал сүлөөлэгдэхэ ёhотой.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхиндэ предприяти дээрэмнай hалбариимнай методикын ёноор гарай ажалай паспортизаци үнгэргэдөө hэн. Тингэжэ бүхыдөө 424 газарта ажалынь гараар хэгдэнэ гэжэ элирүүлэгдэhэн байна. Тэдэнние усадхаха хэмжээнүүд хараалагдаа. Түс хэмжээнүүд заводой жэл бүрнин түсэбтэ оруулагдаха юм. Тиин энэ табан жэлэй хугасаа соо хараалагдаhан хэмжээнүүд гэбэл:

— стандартна бэшэ түхеэрэлгэнүүд болон зэр зэмсэгүүдэй шэнэ цехүүдые бии болгохо, оньhожоруулгын зарим зэр зэмсэгүүдые өөhэдынгөө хүсөөр бүтээхэ;

— шудхалгын цехые hэльбэн шэнэлхэ ба оньhожоруулха. Тэрэнэй ашаар тодо нарин шудхалаа хэдэг болохо;

— үгтэhэн программаар хүдэлгэгдэдэг машинануud

Удаань арадай депутедуудай Бэшүүрэй районно Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо А. Е. Кауреса hурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ асуудалда анхаралга хандуулба. Хүдөө ажахын кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ хүдөөгэй hүргүулинууд гол hуури эзэлхэ ёhотой гээд тэрэ тэмдэглээ. hурагшадые багаhаань хойшо ажал хүүлэжэ дуршүүлхэ, хүдөөгэй мэргэжэлдэ дурлуулха шухала. Энэ талаар районой hүргүулинуудта ехэ хүдэлмэри ябуулагдена. hүргүули бүхэндэ зүнэй үедэ ажалай болон амаралтын лагерьнууд хүдэлнэ. Үбhэ ярялгын үедэ hурагшадай тусхай звено байгуулагдадаг. Гадна hурагшад тугал, хурьга харуулhална. Үбэлэйшье үедэ шефтээ абзhан малшадта ошожо, туhалжа байдаг. Механизаторай мэргэжэлдэ hурадаг аха классай hурагшад зүнай үедэ районойнгоо колхоз, совхозуудта ошожо, практикаяа гарадаг байха юм. Тэдэнние дуршэлтэй hурган хүмүүжүүлгэшдэтэ дээлгэна үгэдэг.

Северобайкальск городой нэгэдэхи hүргүулиин багша В. А. Смольяникова hүргүули тухайгаа хөөрэжэ үгөө. Энэ залуу, ургажа байгаа городто хоёр дунда hүргүули бии юм. Энэ мүнөө үсөдөөд байна. hурагшад хоёр халаанда hурана. hүргүулиин, местком эдэбхитэй хүдэлдэг. Эндэ элдэб кружок, студи гэхэ мэтэ hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Гэхэтэй хамта багшанарай гэр байраар муугаар хангагдаhан тухай тэрэ хэлээ. Хүүгэдэй садяслиин хомор дээрэhээ багшанарай үхибүүдтэ хүртэнэгүй.

Тэрэшэлэн элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Хориин райОНОгой инспектор Н. Н. Бузина, КПССэй Улаан-Удын райкомой секретарь А. Б. Раднаев, Зүүн Сибириин технологическа институдай студент Ю. Дудко, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай проректор С. Ш. Чагдуров, Буряадай АССР-эй гэгээрэлэй министр П. Ф. Бардаханов болон бусад үгэ хэлэбэ. Үгэ хэлэгшэд профсоюзай обкомой хүдэлмэрийне хангалтатай дээрэ тоолобо.

Гэгээрэлэй, дээдэ hүргүулинууд болон научна эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшээр П. К. Манжеханов дахинаа hунгагдаба.

М. САНДАНОВ.

СОВЕТ ОРОН дотор

СИБИРИИН АШАГТА МАЛТАМАЛНУУДЫЕ БЭДЭРЭГШЭДТЭ

МОСКВА. Ашагта малтамал бэдэрэлгын ашаг үрые улам дээшэлүүлгэдэ нинеслэл хотын «Геофизприбор» гэжэ нэгэдэлэй бүтээн гаргадаг техсэрэлгэ ехэ туhа хүргэнэ. Мүнөө тус предприяти . Баруун Сибириин хойто районуудта, Ямалай хахад арал дээрэ нефть, газ бэдэржэ байhан геологуудай заахил дүүргээ. Базарай хүдэлэлгые адаглан хинвдаг «Прогресс» гэжэ хэдэн станци хабсарган бүтээгдээд, Лабытнангска экспедициде эльгээгдээ.

Коммунис субботнигой үдэр манай предприятиин коллектив Тюмениин геологуудай шэнэ захилаар геофизическэ түхеэрэлгэ хабсарган бүтээжэ эхилээ. Автомобилиин бааза дээрэ хабсаргаг-даhан энэ түхеэрэлгэ харгыгүйшье газараар түргөөр ябаха аргатай юм, — гэжэ нэгэдэлэй ОТК-гай начальник. Г. Тянкин хөөрэнэ. «Прогресс» гэжэ түхеэрэлгэнүүд Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэ хүртэнхэй.

Мүнөө ажахын эмхинүудэй эгээл hанаагаа табиха юумэн гэхэдэ. Баруун Сибириин районуудта түлишын болон эшэ хүсэнэй комплексноуудай хүгжэлтэ болоо. Нимэл хэдань сибириинхидэй заалнуудые Москвагэй прибор бүтээгшэд ехэл ханамжатай нариндаар бүтээнэ.

Гэхэтэй хамта бэшэшье шухала асуудалнуud предприяти дээрэ шиндхэгдэнэ. Бэлбосоруулан hайжаруулhанай ашаар тус предприятиин гаргадаг продукциие ашаглахада найдамтай бүхэ болоо, арба гаран тонно металл, хэдэн мянган киловатт-час эльшэ хүсэн алмагдаа.

ҮЙЛЭДБЭРИТЭЙ ХОЛБООТОЙГООР

АЛМА-АТА. Эрдэм, техникын харилсаан тухай хэлсэ баталhанай ёноор, Алма-Атын олохон эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд, городой дээдэ hүргүулинуудай мэргэжэлтэд промышленна предприятинуудтаа, барилгын эмхинүүдтэ ажалайнгаа үдэрые эхилбэ. Эрдэмтэдhээ, хүдэлмэрилэгшэдhөө бүридэhэн зохёохы бүлэгүүд эмхидхэгдэнэ.

—Эрдэм наука үйлэдбэри хоёрой хоорондохи харилсаан хадаа эрдэмэй hанамжа дурадхалнуудые үйлэдбэридэ түргөөр нэбтэрүүлхэ, кадрнуудай мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ шэнэ онол арга болоно, — гэжэ Алма-Атын дээдэ hүргүулинуудай ректорнуудэй соведэй түрүүлэгшэ, Казахай ССР-эй Наукануудай академиин академик У. А. Джолдасбеков хөөрэнэ. Гансал Казахай политехническэ институт иимэ жаран найман хэлсэ баталhан байна. Дээдэ hүргүулинуудай хэлсээ баталhан предприятинуудай тоодо хүндэ машина бүтээдэг завод, пумаажан бүд нэхэлгын, гэр байра барилгын комбинадууд оролсоно.

hүүлэй табан жэлэй туршада городой дээдэ hүргүулинууд арадай ажахыда 450 түгэс дүүргэгдэhэн шэнжэлгэ, эрдэм ухаанай зохёолго зорюулhан байна. Энэ амжалтада hуралсалай үйлэдбэрийн түбые эмхидхэлгэ ехэ туhатай байгаа. Алма-Атын зарим дээдэ hүргүулинууд өөhэдынгөө ухаалан зохёолгын бюронуудтай, туршалгын цехүүдтэй, заводуудтай хамта үйлэдбэрийн предприятинуудта туршалгануудые үнгэргэхэ арга боломжотой. Эндэнь шэнэ технологи, машинануud, агрегадуud туршалга гаража байдаг.

АРЬВАН ГАРТАНАЙ ХАНГАЛ ХИЛЭЭМЭН

ЯСИНОВАТАЯ. Донбасстахи эгээл томо хилээмэнэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргадаг Ясиноватска комбинадай коллектив элеваторhаа тээрмэ хүрэтэр ороо hо таряа гээлтые огтолон усадхажа шадаа.

«Монсогоршье ороо hо суглуулаа hаа, үлүү хүбэриг» гэhэн уряа доро ажалладаг үүсхэлшэдэй штаб үлэгдэлгүй технологи үйлэдбэрилэн нэбтэрүүлхэдэ ехэ туhа хүргөө. Уралан нарижуулагшадай туhаламжаар аэро-хобол гэжэ онсо түхеэрэлгэ бэлдэгдээ. Энэ түхеэрэлгэ хадаа ашаа тээдэг бүхэли бригадые халаан абахаhаа гадна, шэннисэ буулгаха үедэ ушардаг гээлтэ хоролтые усадхаа. Талха татаха техниные шадамар гартанай бүри нарижуулhанай ашаар талха таталга үлэгдэл багатай болонхой. Өөhэдынгөө ухаалан зохёоhон ашаа тээдэг механическа түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаhан гурил хадагалдаг складуудые барилга аша үрэтэй байгаа.

—Манай предприятида арадай эгээл шухала баялиг болохо ороо hо таряанда эзэн ёноор, наринаар хандахын тула тусхай фонд байгуулагданхай. Энэ фондые хэрэглэжэ, гурил татахадаа, манай коллектив жэлэй эхинhээ хэдэн зуун тонно шэннисэ алмаhан байна, —гэжэ комбинадай директор А. Кищенко тэмдэглэбэ.

ГОЛ МҮРЭНҮҮДЭЙ СЭБЭР БАИЛГА

КИШИНЕВ. Хадын гол мүрэнүүдэй ахеэр байрладаг форель загаhан мүнөө Прут мүрэнэй дундахи урасхалда амидарха дуратай болонхой. Энэ ушар Дунай мүрэнэй hалаа болохо Прудай Европодохи эгээл сэбэр мүрэнүүдэй тоодо ороо hо гээд гэрэлэгшэнэ.

Прут мүрэнэй эрье дээгүүр промышленна болон хүдөө ажахын предприятинуудай олоор бодхоогдоошье hаань, мүрэнэй уhан сэбэр hайхан зандаа. Энэ хадаа Хара далайн бассейндэ ородог гол мүрэнүүдые бузарлалгаhаа хамгаалха уласхоорондын хэлсээнэй бэелүүлэгдэжэ байдаг Молдавийн уhанай нөөсын арюун сэбэрые хинаха олон жэлэй комплексно программын ашаар туйлагдана.

Тус программын ёноор, олонхи предприятинуud уhа кислородоор баяжуулдаг ашаг үрэ ехэтэй аэроторнуудаар, уhа сэбэрлэдэг ... рэлгэнүүдээр хангагдаhан. Ашаанай, пассажирска ... дой. суднануудай мүрэнэй бузарлалгые тусхай ... ходуud-санитарнуud сэ... юм. Олон гидрологическ станцинуud, тусхай сан... на албан хаана уhанай ... зарлагдахаяа байhые ... лэхэhээ гадна, тэрэнийн ... раха талаар дары ... абаха аргатай.

ЭВМ-эй ДУРАДХАЛ...

ТАЛЛИН. Городой ... спортын шухала асуудалдые шиндхэхэ хэрэгтэ... нин эрдэмтэдэй бүт... «Трамод» гэжэ матема... ска модель ехэ туhатай ба.

Таллинай гудамжан... эгээл хүлгөөтэй ба... нүүдэй нэгые hэльбэн ... хыгээ урда тээ энэгүй... гэрhэн машинануудай ... рость, тэдэнэй ошоhо... шэг тэмдэглэжэ абаад, ... тэй газартань дамжуулдаг ... хеэрэлгэ хэрэглэгдэнэ. ... пьютер хадаа суглуулhан мэдээсэлнүүдые ... соруулан бэлдээд, тра... тын ябаха эгээл таара... тай схемэ зохёожо үгэ...

— Городой автомоби... ажахынуудай гүйлтаар ... най машинануудай ... эгээл үнэгүй маршрут... жа үгэдэг. Энээнэй ... түлишын гаргаша доо... лагдаа, транспортын ... гол шухала харгы ... сүлөөлэгдөө, — гэжэ ... най политехническэ ин... дай кафедрые даагша, ... лод» ухаалан зохёо... нэгэн Р. Силлат ТАС... корреспондентдэ хөөрэбэ.

ГОРНЯГУУДАЙ ША... ГАБЬЯАТА АЖА...

РОСТОВ-на-ДОНУ. ... товуголь» нэгэдэлэй ... ская» шахтаhаа Со... Ажалай Герой М. ... бригада хэлэhэн үгэдэ... рэбэ. Горнягуудай

«МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН»
гэһэн конкурсдо-ерэһэн очерк

ҺЭШХЭЛ

Энэ жэлдэ дүй дүршэлтэй хонишон Түмэн Тушиновай отарынхид зуун гэжэ хонин бүриноо оройдоол нянад хурьга абаа гэжэ дуулахадаа, тэрэнниг һайн мэдэдэ нютагайнь зон сэхэтэ гайхалсаһан юм.

— Юун болоо гэшэб? Эдэмнай ходо түрүү эзэргэдэ абагша һэмнай. Яахадаа нигэжэ хойшоо гарашабаб? — гэжэ нэгэнэй гайхахада, нүдэдэнь:

— Доо, үнөохи хатуу харань хормойдожорхёо бэшэ гал даа, — гэжэ ёгтолхо һанаатай байба.

— Үгы даа, тэрэш тнигэжэ ябаха хүн бэшэ. Нэгэл алдуу эндүү болоо ёнотой. Хоёр хүлтэй хүнноо байха, дүрэзн хүлтэй мориншье бүдэрэгшэ гүбэ, — гэжэ баһа нэгэнийнь һанаата болонгёор хэлэхэ юм.

Үнэндөө, Түмэн Тугутович нимэ гээгдэнги тулюур байлгалда орохобди гэжэ өөрөөшье огто һанаагүй ябаа. Совхозой конторо соо үлгөтэй байһан социалис мүрысөөнэй дүн дээрэ өөрынгөө нэгэн, обогой нилээд хонтуур бэшэгдэнхэй байхые хараха бүхэндөө тэрэнэй досоонь муудажа, ямар нэгэ гэм хэмэрхиһэндэл эшэжэ, таниһан нүүдэй, нүхэдэйнгөө урдаһаань харахань аягүй шэнги байгша һэн.

— Зай, Түмэн, сэхэнь хэлхэдэ, танайхин энэ жэлдэ санаһандаа хүрэмөөр хүдэлжэ шадабагүйт. Хонидтнай хүгшэрһэн, шүдэ ама муутай байгаад, хурьга ёноор барааһай гээшье һаа, бодотоор ородобол, энээнйэ һураггүй гэшээ үрэ дүн. туйлаха арагтай байгаат. Эдэ бүгдэ туйгаа һайн бодожо, бэеэ шэмхожэ үзэ, — гэжэ Хэнгэн совхозой директор Балдан-Доржо Базарович Цыбылов нэгэтэ хэлээ бэй.

Түмэн Тугутович өөрөөшье энэ тохёолдоһон байдал ухайгаа баһал үдэр һуниг ухэзэр бодожо, шэбшэжэл даа. Өөрынь һэшэл, зүрхэ гэдьхэлнь тэрээндэ амар ала үүүлдэггүй байгаа. Викторня Тыкшиновна нүхэртэеэшье энээн тухай хөөлдэнэйнинь тоогүй ааб даа.

— Өөһэдөөл зэмэтэй зон гэзэбди. Бэшэ хонине зэмэлсобши. Саашадаа алдуу энүгээ дабтахагүй, түрүү нэрэ тэхэрюулхээр лэ хүдэлэ ёнотойбди, — гэжэ Викторня нүхэрынь хэлэбэ.

Үнгэрэгшэ зундаа тэдэнэр гүлшынхээ хуряалһан үнөөсэй хүгшэн хонидоо шахалын комплексдо тушаагаад, ородонь шэнэ түрэхэ зуһаудые абаа юм. Эдэ хонидо бухэли зундаа, намартаа шилсаана уулынгаа ара, бөрөөр шэмэтэй һайн нотодо анхабтар ханалгатайгаар адуулжа, шадаал һаа, гайса таргалуулха гэжэ ородоо. Үглөөгүүр үүр сүүрээр ашэрэйдэнь гаргаад; үдэшэ арااнхы болотор хээрэ ябуулгша һэн. Мүн июль һарын ынгнээ хойшо Түмэн Тугутович өөрөө багахан звено нхидхэжэ, хонидойнгоо эдинэ үбэлжэхэ үбһэ сабшаа, ураагаа. Энэ үедэ тэрэ үнэрһэн жэлэй хүшэр үбэлжэлые һанажа, одоол хара үлһэсэ гамнангүй, гарайнгаа альганай һайсахан холотор лэ хүдэлөө гээшэ. Тингэжэ Толгой гэжэ газарай сабшалан дээрэһээ 1200 центнер үбһэ хуряажа, тэрэнээ хуу тракторай шарга дээрэ һүрилөө. Абаһан үбһэнэйнгөө хахадынь отделениин ондоо хонишодто үгөөд, бэшьень үбэлэй буусада зөөжэ абанхай.

Һаяхан бидэ совхозой ахамад зоотехник Борис Цыдендоржиевич Ринчиновтэй энэ хонишоной үбэлжөөндэ хүрэбэбди. Эдэндэл адли нимэ нарин нягтаар үбэлжөөндөө, тул абалгадаа бэлдэнэн хонишодые үнинэйшье хараагүйб. Хонидойнь хашаагай хана, хаяа газаа, досоогүй шаорааргай заобаргүи шабаатай, үүдэ, сонхонуудынь яб-таб гэмээр заһабарилагдаһан, дулаалагдаһан байна. Хурьгадые байлгаха сэхэ, бага таналгануудые тухэрхэ шэнэхэн хаамжануud, хони, хурьгадые эдеэлүүлхэ хобоо хобтонууд хашаагай углууда зохидоор ябталаатай, мүн эндэнь дэбдихэр болгохо хюрөөгэй хуурай хибэдэһэн обоо-хүбөө адхаатай харагдана. Хашаагайнь үнэдэ ооолто болгожо үяад хатааһан хуһа, уляаһа, бургааһанай ногоон наоша намаагай мүшэр монсоидон жарылдэнэ. Тэрэнэйнь доогуур баһал бага-багахануудаар бооло болгон уяяжа хатааһан витаминтай ногоохон үбһэн үлгөөтэй. Үбэлдөө хони, хурьгадые оулсэбтэр уһаар уһалхы тула хашаагайнь нэгэ захада сэхэ түмэр амһарта тодхоотой, тэндэнэнь ута сорго татагданхай. Энэ соргодонь уһа гоожуулха олон крануud бии.

Тэрээндэ резинэ шланг углаад, хонишод хэрэгтэй газарта уһа гоожуулжа, сэхэ хобоо, тэбшэнүүд соо эдюулхэ байна бшуу. Эдэнь тул абалгын үедэ хонишодой ажалые һураргүй хүнгэдхэжэ үгэхэ жэшээтэй. Хашаа соохине нэгэ жэгдэ дулаан, хуурай байлгаха хэрэгтэй болоходонь гал тулихэ пеэшэн бии. Байра соо сэбэр агаар оруулха хоолойнуud олоор хэгдэнхэй.

Нимэ хашаа соо мэнэ гэһээршье хурьга абажа эхилээ һаа, ядаха юумэн огто үгы гэжэ хэлэхээр байна.

Газаагуурхи хупамаг, хорёонь сэхэхидээ шэнэ һургааг, харшануудаар һэльбэгдэн бариганхай. Үдэртөө хонидые байлгажа эдеэлүүлхэ хорёонуудынь хуу дээрээ далаошатай, халхаошатай. Эндэнь дүтэ үбһэнэй арба гаран томо нүрнүүд тэбхылдэнэд. Хонишодои гэрэй хажууда үбһэнэй морин косилка, тармуур, тэргэ, шарга гэхэ мэтэ зохидоор зэргэлүүлжэ табиатаи харагдана.

Юрэдөөл, ёнотой бүхэриг бэрхэ эзэдэй байра байдал гэжэ абаһаар лэ мэдэхээр байба.

— Үбэлжэлгэдөө бэлдэхэдэмнай манай шефүүд — Хэжэнгын райгүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хүдэлмэрилэгшэд ехэ туһа хүргөө юм, — гэжэ ахалагша хонишон хэлэнэ.

— Тэрэшье зүб. Тоэд Түмэн Тугутович өөрөө механизатор мэргэжэлтэй, гартаа дүйтэй дархан, хүдэлмэришэ бэрхэ хүн гүб даа. Тиимэһээ байра байдалаа сэхэхидээ өөрынгөө гараар лэ заһабарилдаг юм. Хашаа, хорёоемнай заһабарилжа үгэгты, дархашуулые эльгээгты гэжэ шэлэй гү, али хаалга хаамжын эбдэрээ һаань, тэрэнние шэнээр хэхэдэ үлгэ ажал, гарша болохо ха юм, — гэжэ хонишон нэмэнэ.

Долоо-найман жэлэй саана Түмэн Тушинов ажахыдаа трактористаар хүдэлжэ байгаа. Тэрэнэй Зоригто, Алдар гэжэ нэрэтэй, хоорондоо нэгэ нэһаар илгаатай хоёр хүбүүдынь һургуулида һураха баихадаа амаралтынгаа үедэ мори унаха аргагүй дуратай һэн.

— Хонишон болыт даа, бидэ моридые унаад, хони адуулхабди, — гэжэ тэдэнь эжы баабай хоёртоо хэлээд һалахаяа болибо.

— Мүнөө сагта эдэ хубүүд мотоцикл, машина абажа үгэгты гэжэ байгаагүй, харин мори унажа ажал хэхэмнай гээ хадаа болоол гээшэ. Нээрэшье, хонишон болохомнаи гү? — гэжэ нэгэтэ Түмэн нүхэртөө хандаа бэлэй.

Тингэжэ удангүй энэ айлайхи Толгой гэжэ газарта шэнэ түхеэрэгдэнэн отарада хүдэлхөөр ошоо бэлэй. Тэрэ гэнээр Тушиновтан жэлнээ жэлдэ хурьга олоор авадаг, ноопо ехээр хайшалдаг, түрүү бэрхэ хонишод гэжэ ажахы соогоо яһала суутай, магтаалтайшье ябаа. Зарим жэлдэ зуун эхэ хонин бүриноо дунда эзргээр 100 һайса гаран хурьгашье абажа түлжүүлнэн байха. Гансал энэ жэлдэ голодоһондо гаргаданха болоһон, хүгшэрнэн хонидтой байжа, үсөөн хурьга абаа гээд, дээрэ хэлээ нэмди.

— Энэ жэлэйхидэл адли нимэ тулюур туйган байдалда дахин орохо өөгүйбди. Тингээ һаа, одоол эшхэбтэр юумэн болохо гүбэ. Тиимэһээ эдэ түрүүшынхеэ түрэхэ 511 зуһагуудаа шадаал һаа, хүсэд таргалуулха, тингээд саг соонь һайнаар үрэжүүлхэ гэжэ оролдообди. Үбэлжэлгэдөө баһал шадалаараа бэлдээ гээшэбди, — гэжэ Викторня Тыкшиновна хоорэнэ.

— Ерэхэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриноо хэды хурьга абаха зорилготойбта? — гэжэ асуухада, тэрэ нигэжэ харюусаба:

— Ядахын сагта зуун эхэ хонин бүриноо 95-һаа үсөөн бэшэ хурьга абахал һанаатайбди.

Викторня Тыкшиновна, Түмэн Тугутович зургаан үхибүүдые хүмүүжүүлжэ байһан айлайхи юм. Үнөөхи моринди дуратай Зоригто, Алдар хубүүдынь дунда һургуули дүүргээд, совхоздо эмниг моридые һургажа, эндэ хүдэлмэри хэжэ, хамтын ажалда ехэ туһалжа байһанаа, Совет Армиин сэрэгэй уялгата албанда мордоо. Бутидма басаганиинь һаалинин фермэдэ ветеринараар хүдэлнэ. Үшөө хоёр басаганынь хадамда гаранхай. Эгээ бага Оюунань зургаадахи класста һурадаг.

Алта, мүнгэн элэхэ бүреэ үнгэ ородог гэдэгээр, ажалша хүн хүдэлмэриинөө хүндэ болохо, бэрхэшээлэй ушарха бүри улам абьяастайгаар хүдэлдэг ха юм даа. Тэрээн шэнги Түмэн Тушиновтаншье хүшэр хүндэ үбэлжэлгые эрхимээр дабажа, урдаа табиһан ехэ зорилгоёо заатагүй нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэл байха. Хараарайгты.

М. НАМЖИЛӨВ.
Хэжэнгын район.

ҮҮРГЭНЬ ОНСО ЕХЭ

Түрэл газетынгаа алдарта ойе тэмдэглэхээ баихадаа, тэрэнэй хаишан гажэ бии болоһон, манай ерадай түүхэдэ ямар ехэ үүрга дүүргэһэн тухэй дүрдэлэ дурен уншагша бүхэнэн толгоидо ороо ёнотой.

Хаанта засагай үедэ али болохоор дарлуулжа, баһуулжа, нимэ ушарпаа тон ехэ гээгдэнги баиһан буряад арад ямаршье эрхэ сүлөөгүй, бэеэ даанги байдалые мэдэхэгүй нэн. Тэрэ үеын буряад зон барандаа шахуу үзэг бэшэг мэдэхэгүй, харанхы мунхаг байдалтай бэлэй. Тиихэдэ газетэ гэжэ шэхэндээшье дуулаагүй, нюдөөрөөшье хараагүй байһаниинь гайхамаар бэшэ.

Имагтал Агууехэ Октябриин революциин илаһанай, манай орондо Совет засагай тогтоогдоһоной ашаар Россин үүрэнэй бүхы мүлжэдэгшэ баганя яһатан, тэрэ тоодо буряад арад, эрхэ сүлөөтэй болобо. Буряад арадай өөрын автономитой болжо эхилэһнээ хойшо буряад хэлэн дээрэ анхе түрүүшынхеэ газетэ гарадаг болоо һэн. «Шэнэ байдал» гэжэ нэрэтэй тэрэ газетэ манай «буряад үнэнэй» уг эхиниинь болоно.

Буряад хэлэн дээрэ гарадаг газетэ манай арадай политическэ, ажахын болон соёлой ажабайдалда онсо ехэ үүрга дүүргэһэн. Тэрэ хадаа үргэн олониитые Коммунис партиин, Совет засагай онсо шухала хуули, заабаринуудтай, улясхоорондын, гүрэн доторой ажабайдалтай танилсуулдаг, Буряад республикын ажалшадай үмэнэ табигдадаг политическэ, ажахын болон бусад зорилгонуудые үргэнөөр нэбтэрүүлдэг байһан юм.

Республикын тогтоһоной эгээл түрүүшын жэлнүүдтэ буряад хэлэн дээрэ гарадаг газетын үүрга мүнөө үеэй жэшэбэл улуу ехэ байгаа юм гээ һаа, алдуу болохогүй гэжэ тооломоор. Юуб гэхэдэ, тэрэ үедэ буряад улад зоной өөнхи хубинь ород хэлэ мэдэдэггүй гү, али тон муугаар мэдэдэг байһан тула тэдэнэр имагтал түрэл хэлэн дээрэ тунхаглагдадаг газетэһээ хамаг бүхы мэдээсэл абадаг байгаа ошуу. Тэрэ үедэ газетэһээ, ондоо бэшэ һониниие соносходог хэрэгсэлнүүд — радио, телевидени гэхэ мэтэ үшөө бии болоодүй һэн. Иимэһээ тэрэ үедэ «Буряад үнэн» газетэ буряадай республикын бүхы тосхонууд, айл бүхэндэ тараагдадаг ехэ һайн заншалтай бэлэй.

Манай түрэл газетын анхе бии болоһоноо хойшо мүнөө болотор гараһан номернуудые нража хараа һаамнан, Совет Буряадай баатарлиг түүхые эли тодоор шэнжэлэн шудалхабди. «Үнэнэймнай» нюурнуудһаа индустриализаци, коллективизациин үеын ангиин тэмсэлэй, Эсэгэ Ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дулэтэ үдэрнүүдэй, хүгжэлтэ түгэс социализм байгуулгын гайхамшагта хэрэгүүдэй бодото амисхэл һэргэлэн мэтэгэр үзэгдэхэ.

«Буряад үнэн» газетэмнай өөрынгөө алдарта жаран жылые хүсэн түгэсөөр тэмдэглэжэ байна. Газетымнай шэнжэ шэрэй жэл ерэхэ тудам һайжарна, мэргэжэлынь дээшэлнэ. Олон мянган уншагшадаа газетэмнай улясхоорондын, орон доторой байдалтай, республикын, хото, тосхонуудта боложо байһан шэнэ һониитой танилсуулна. «Үнэмнай» урдынхидаал адлаар партиингаа областной комитедэй хурса зэбсэгынь байһаар, партиингаа хорин зургаадахи съездэй шидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула тэмсэлдэ Буряад оронойнгоо ажалшадые зоригжуулна. Түрэл газетынгээ алдарта ойе тэмдэглэжэ байха үедэнь тэрээндээ улам саашадаа онсо ехэ амжалтануудые туйлахыень хүсөөд, зарим нэгэ дуредхалнуудые хэлэхэ хүсэлтэйб. Газетынгээ хуудһанууд дээрэ саашадаа Буряад оронойнгоо үни холын түүхэ тухай, мүнөө үеын хүнүүдэй баатарлиг хэрэгүүд тухай һониирхомоор материалнуудые толилжо байгыт. Гадна буряад арадай соёл культура, хэлэ, бэшэг, ажаһуудал, заншалнууд гэхэ мэтэ тухай ходо-ходо бэшэдэг болыт. Буряад республикын саашадаа хүгжэхэ талаар түсэб хараануудтай танилсажа байгаа һаа, һониирхолтой һэн.

Б. БАТУЕВ,
түүхын эрдэмэй доктор,
профессор.

КУКЛЫН ТЕАТРАЙ ЗҮЖЭГ

Минскдэ эмхидхэгдэһэн «Куклын театрай эдир артист» гэһэн клуб мэргэжэлтэ театрай сценэ дээрэ зүжэг табиха эрхэтэй болонхой. БССР-эй гүрэнэй куклын театрай сценэ дээрэ эдир артистнуд «Репкэ» гэжэ зүжэг табиба.

Энэ зүжэгые үхибүүд өөнздөө бэлдэһэн байна. Мүн лэ өөнэдөө сценариинь зохёогоо, куклануудые урлан бүтээгээ, гоёлто шэмэглэлыень зураа. Эдиршүүлэй түс клубые эмхидхэлгэдэг театрай мэргэжэлтэй артистнууд ехэ туһа хүргөө.

Буряад хэблэлэй 60 жэлэй ойдо

САГАЙ ДУНДУУР ШАМТАЯАБДИ

Үглөө бүри хүлёэн үгтадаг «Буряад үнэн» газетэмнай мүнөө 60 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэхээ байна. Сагай дундуур бидэнтээ Ерээдүйн гэрэл тээшэ шуумайн ябаһан Шэмдэв — зүрхэнэй халуун баяр-амаршалга!

Энэ жаран жэлэй турша соо «Буряад үнэн» газетэмнай хүндэ хүшэршье һаа, һайхан зам гаталаа. Һанаад үзэхэдэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ хэблэлэймнай энэ орган гол шухала үүргэеэ дүүргэхэнэ гадна фронт тыл хоёрой хоорондо бата бэхи холбоонь боложо үгэһэн халуухан аминиинь байһан гээ һаа, намайе дэмжэхэ уншагшад олон лэ байха. Фронтовигуудаймнай тулаалдаанайнгаа замхаан соо забһар оложо бэшэһэн бэшэгүүд, шүлэгүүд, дуунууд «Буряад үнэнэй» хуудһанууд дээгүүр толилогдожо, тиихэ үедэ үсөөхэнөөр хэлэһэншье һаань, хүбүүдэйнгээ эльгээһэн үнэтэ үгэнүүдые уншахадаа, зосоомнай нара гараһан шэнги болодог байгаа. Иимэ бэшэгшэдэй нэгэн Жанабадараев Ампил гэжэ сэрэгшэ «Буряад үнэн» газетынгээ эдэбхитэй бэшэгшэдэй нэгэн һэн. Энэ хүмнай Шэтын областийн Угдаан нютагта түрэһэн, 1930 оной үеэр Хёлго-Хуасай аймагай гүйсэдхэхы комитедэй түрүүлэгшээр хүдэлһэн, гоёгөё дуунуудые өөрөө зохёогоод, залуушуулай анхаралда табижархихадань, тэдэнь радиогоорш дамжуулһанһаа үлүү түргэнөөр тарашадаг байгаа. «Арбан сомоной комсомолшуудай аяар Эргэнын суглаан лэ...», «Яабалан дабаа дабаха зуурам ялархаа болёо юртэмсэ...» г.м.

Иимэл хүнүүд «Буряад үнэн» газетэдээ үчэн сэхэ, эдэбхитэй бэшэгшэдынь байгаа юм. Гэбэшье мүнөө үедэ иимэ эдэбхитэд ажалайнгаа далайсын эзргээр хэды олон болоо гээшэб. Ампил Жанабадараев һаһан соогоо уншаһан газетэдэ мүнөөшье хүлеэн уттажа абаад, эхин хуудһанһаань һүүл хүрэтэрнь ханалгатайгаар уншадаг зангаараа байһан байха. Энэ ушар ехэл һайшаалтай гээшэ ааб даа. Совет хэблэлэймнай батажаһанай тэмдэг ха юм. 20—30-аад онуудай үеэр зарим холын нютагуудта хүрэжэ ошоһон «Үзэглэшье» үгы байжа болоо. Тиимэһээ һураха дуратанай, ехэ наһатанай «Буряад-Монголой үнэн» газетые уншажа, хара хубияа хаяха «эрдэмтэй» болоһон ушар гайхалтай бэшэ. Энэмнай баһа түүхын нэгэ гэрэлтэ хуудаһан болохо. Хамтын ажалай тогтохо үеэр ангиин тэмсэл хурсадажа, социалис байдалдамнай харша үлэгдэлнүүдые усадхаха хэмжээ ябуулгеда мүн лэ энэ газетэ политическэ тон ехэ хүдэлмэри ябуулжа, партиингаа үнэн сэхэ туһалагша болоо һэн гэжэ тэмдэглэлтэй.

Энэ хүдэлмэреэ тон ехэ һонирхолтойгоор ябуулдаг дээрэһээнь Алсагар Мархай, Далюу Рабдан, Данхар Галдан, Мархайн аша Тархай гэхэ мэтын хурса хэлэтэн, хурдан гуурһатан түрэл газетымнай мартагдашагүй элитэ образууд болбжо, алтан дансада ороһониинь баһал түүхэ.

Гэхын хажуугаар, мүнөө ажабайдалаймнай алишье һалаа һалбаридаа хүгжэһэн, томожоһон, бүхэжэһэн дүрэ шарайгаа үзүүлжэ, амжалтануудые улам ехэдэ түйлажа, ажалай жаргалда хүрэжэ ерэһэн дүнгөө согсолходоо, һайнһаа һайниинь абалсан, болбосон байдалай бодотые амсан ябаһабди гэжэ һанахада урматай.

Хэрбээ өөһэд тухайгаа, уран зохёолшод тухай хэлэхэ болоо һаа, эндэ бултаһай һанал нэгэн лэ байха. «Энэ манай тоонто, эндэһээл зохёолой зүргэдэ орожо, саашаа алхалаабди».

Үнэхөөрөөл «Буряад үнэн» газетэ манай уран зохёолой хуби заяанда, эсэгэмнай шэнги, түрүүшымнай мүрһөө эхилээд, буурал болоторнай, анхаралаа хандуулжал байдаг гээшэ. Анха түрүүшымни шүлэгтэ түрэл газетэмнай һайхан хуби заяа үршөөгөө һэн.

Иимэ һайхан үгые наһан соогоо мартаалтай аал?

Ц-Д. ДОНДОКОВА,
Буряадай АССР-эй
арадай поэт.

ЭХИНЬЭЭНЬ...

Үгытэй айлай үхибүүн, багаһаа баяшуулай барлаг ябаһан намдал хүндэ урдань эрдэм номдо һураха яашье аргагүй һааб даа. Имагтал ябаган багшанарта үзэг заалгажа, ябан ошон монголоор уншадаг, бэшэдэг болоо бэлэйб.

1920-ёод оной эхеэр манай Хэжэнгэ нютагта ангиин тэмсэл үшөөл һураараагүй, эндэ тэндэ Совет засаг тогтоогдожо, түрүүшын сомоной зүблэл бии болгогдожо байгаа. Тиихэдэ би большевигүүдэй тала барижа эхилһээр унинэй, нютагай зоной дунда ойлгууламжын, эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулдаг һэм. Эгээл тэрэ үедэ «Шэнэ байдал» гэжэ хуушан монголоор бэшэгдэһэн барлагдамал газетэ гарадаг болоһон юм. Тэрэнние түрүүшынь номерноо эхилэн уншаһан хүм. Удаань «Буряад-Монголой үнэн» газетэ гээд хэблэгдэдэг болоо.

Нютагтаа түрүүшын сомоной Советэй түрүүлэгшээр һунгагдаад байхадаа, удаань уншалгын байшангые даагшаар, культармеецээр хүдэлхэдөө, энэ газетые ходо абаад ябахаш. Зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха, хүнүүдтэ үзэгбэшэг заахадаа, лама бөөнэр, баяшуулай аяг аашые элшэлэн харуулхадаа, тэрэнние хэрэглэхэш. Тэдэ жэлнүүдтэ газетын материалнуудай хахадынь шахуу шүүмжэлхы удхатай, ехэ хурсаар бэшэгдэһэн байгша бэлэй.

Юрэдөө, хаанашье, ямаршье ажал хэхэдээ «Буряад үнэн» газетые ходол уншажа, аргатайдаа өөрөө багa, ехэшье һаань, статья бэшэжэ редакцида эльгээдэг байгааб. Мүнөөшье энэ газетые нэгэ удэр алгадгүй абажа уншадагби. Тингэжэ эгээл жаран жэл соо энэ газетые уншажа байнаб.

Буряадай хэблэлэй 60 жэлэй ойн болохоёо байхада, хүдөө ажахын хүгжэлтэ, хүнүүдэй соёл болбосорол тухай саашадаашье үргэнөөр бэшэжэ байгыт, ниангаяа архиншад, хойрогшуулые, хамтын зөөридэ эзэн бусаар хандагшадые гуйгаа шангаар шүүмжэлыт гэжэ захиха хүсэл түрэнэ.

Ш. ЦЫБАНОВ,
1925 оноо коммунист,
тусхайта пенсионер.

Хилын саанаһаа

ТАСС АПН

ВСНП-гэй СЕССИ ХҮДЭЛМЭРЕЭ ДҮҮРГЭБЭ

Арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай дүрбэдэхи сесси Пекиндэ хүдэлмэрээ дүүргэбэ. Тэрэ КНР-эй экономикын ямар байдалтай байһые зүбшэн хэлсээд, хэдэн хуулинуудые, тэрэ тоодо Хитадта хүдэлдэг гадаадын корпорациннуудта налог ашаха тухай, ажахын хэлсээнүүд тухай ба бусад хуулинуудые баталан абаа.

КНР-эй Үүрэнэй советэй премьер Чжао Цзыян правительствын хүдэлмэри тухай элидхэл хэхэдээ, арадай ажахы «тогтууритай хүгжэлтын замда гаража эхилээ», энэ жэлдэ промышленность болон хүдөө ажахын бүхы продукциин хэмжээн, 1980 онойхитой жэшэбэл, 3 шахуу процентээр ургаа, орооното ургамалнуудые хуряалга үндэр баян ургасатай 1979 оной хэмжээндэ дүтэлөө гэжэ мэдүүлбэ.

Гэхэтэй хамта Хитадай экономикодо нилээд ехэ бэрхэшээл түбэгүүд ушаржа байна, «арадай ажахыда төхёолдоһон доройтон уналга үшөөл гүйсэд зайсуулагдаагүй», хүндэ промышленностиин һалбаринуудай үйлэдбэриин хэмжээн жэл соо 5 процентээр хороо, экономикодо үүрэнэй капитальна һомололгонууд нилээд доошолоо. Имагтал энэ жэлэй түрүүшын хахадта 1500 гаран томо ехэ ба дундуур хэмжээнэй барилга зогсоогдоһон гэхэ гү, али хойшолуулагдаһан байха юм. Үүрэнэй бюджедэй дутагдал 2,72 миллиард юань болохоор багсаамжалагдана. Үүрэнэй бюджедые тогтууритай жэгдэ болгохын тула «нилээд ехэ саг хэрэгтэй» гэжэ элидхэл дотор хэлэгдэнэ. Хүдэлмэригүйшүүлые, юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгые, саарһан мүнгэнэй үнын уналгые усадхан зайсуулха асуудалнууд урдынхидал мэтэ хүндэ хүшэр байнаар. Промышленна эд бараан ба эдеэ хоолой зүйлнүүдэй, хитад зоной эдеэ хоолой гол зүйлнүүдэй нэгэниинь болохо овощой, мүн шубуунай мяханай, үндэгэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгые зайсуулхын тула «нүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые» абаха уряатайгаар ВСНП-гэй бүлэг депутадууд правительствада хандаба. «Иимэ байдал хүн зоной дурыень гутаана», —гэжэ уряа дотор хэлэгдэнэ.

Мүнгэн һангай, материальна хэрэгсэлнүүдэй, түүхэй эд болон электрэн элшэ хүсэнэй ехээр дуталданнаа, хүтэлбэрилгын гурим журамай хазагайруулагдаһанһаа, экономикын жэгдэ бэшээр хүгжөөгдэһэнөө уламжалан, 1979—1981 онуудта арадай ажахые «гуримшуулан һайжаруулха» гэһэн түрүүлэн хараалагдаһан шэглэл наада захань табан жэл соо үргэлжэлхэ гээшэ аабза гэжэ Хитадай хүтэлбэрилэгшэд мэдэрхэ баатай болобо.

Пекин, баруунай оронуудтай харилсаа холбоо тогтоохо политикаяа бэелүүлжэ үргэлжэлүүлэн, гансал баруунай оронуудһаа техникэ болон технологи абаха бэшэ, харин капиталис оронуудай, экономико хүтэлбэрилгын арга онолые халан абаха юм гэжэ сесси дээрэ тэмдэглэгдээ. «Тусхай экономическа нютагууд» гэжэ нэрлэгдэдэг газарнуудта хоёр талын гү, али гансал гадаадын капиталис оронуудай мүнгэ зөөреэр предприятинуудые барюулха хүнгэлэлтэтэй хэлсээнүүдые баруунай бизнесменүүдтэй баталха эрхэ Хитадай правительство урдуурхи Фуцзянь, Гуандун провинциннуудай нютагай засагаархидта олгобо. Гадаадын капиталистнууд өөһэдынгөө дурэ зоргоор хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые ажалда абаха, ажалһаань гаргаха, салин хүлһэйнь хэмжээе тогтоохо, ондоогоор хэлэбэл, Хитадай үнэгүй хүдэлмэриин хүсэ хэрэглэжэ, шадаха эзргээрээ туйлай ехэ олзо, оршо олохо эрхэтэй байна.

Гадаадын предприятинуудһаа олзын налог абаха тухай сессинин баталһан хуули баруунай кампаниинуудта хүгжэнги ба хүгжэжэ байгаа олон оронуудайхида орходоо бага налог ашахаар хараална.

Тусхайлбал, дэлгүүр дээрэхи худалдаа наймаае гуримшуулгын арга онолнуудые экономикодо үргэнөөр нэбтэрүүлгые, хубиин сектор эдэбхижүүлгые, гүрэнэй-кооперативна мүнгэ зөөриин үндэлэ һуури муудхаахые бурруушаадаг түб газарай, мүн худөө нютагуудай кадрнуудай ехэнхи хубиин эсэргүүсэһэн дээрэһээ ажахын бэрхэшээл түбэгүүдые усадхан зайсуулха хэмжээнүүд хүсэд бэелүүлэгдэнэгүй. 1978 ондо 150 мянга байһан һаа, харин мүнөө хото городуудта 1,2 миллионһоо дээшэ үмсэ эзэд баяшуул бии болонхой. Худөө нютагта үмсөөрөө газар эдлүүрилгые һэргэзэнэнээ уламжалан, хара амяа хараха ябадал, теряашадай адли бэшэ байдал үргажа байнхай.

Эмхидхэлэй бэ политическэ асуудалнуудаар, тусхайлбал, КНР-эй түрүүлэгшын тушаалые һэргэзэхэ, энэ тушаалда кандидатурануудые дэбжүүлхэ асуудалаар хүтэлбэрилэгшэд арсалдаа хёмороотой гэжэ гадаадын шэнжэлэгшэд Хитадай мэдээсэлнүүдтэ үндэһэлэн бэшэнэ. Энээнтэй дашарамдуулан, Гонконгын «Минбао» газетэ Дэн Сяопинай хэһэн мэдүүлгые дурдана: «Мүнөө үедэ парти доторхи зарим ажал ябуулагшад Хуа Гофэниие дэмжэн, тэмсэнэ, Ху Яобан болон намайе тушаалһаа бууллахые һэдэнэ. Эдэ ябуулганнуудые анхарангүй байхын аргагүй. Эдэ бүгдэнһөө мүнөө нэн тэмсэл улам орёо болоно». Урда тээнь энэ сесси дээрэ баталан абахаар хараалагдаашье һаань, ороной экономическа хүгжэлтын харгы замууд ба онол арганууд тухай асуудалнуудай хемороо зуришэлдөөтэй байһан дээрэһээ сесси зургаадахи табан жэлэй (1981—1985 онууд) түсэбые хаража үзэбгүй. Үнгэрхэдөө 1982 оной арадай ажахын түсэб болон бюджет зүбшэн хэлсэгдэгүй. Имагтал мүнөө, жэлэй һүүлдэ сесси 1981 оной түсэб болон бюджедые хаража үзөө. КНР-эй шэнэ конституци баталан абалгые хойшолуулхаар шидхэгдэбэ. Энэ сесси дээрэ баталан абахын тула КНР-эй шэнэ Үндэһэн Хуулиин проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ тобихыень даалгагдаһан мүнөөнэй конституциие хаража үзэхэ тухай комисси 1980 ондо болоһон ВСНП-гэй сесси дээрэ байгуулагдаа һэн. Конституциие шэнээр хаража үзэлгэ «орёо асуудал мүн», «гүрэн түрэмнай мүнөө хүтэлбэрилгын гуримые хубилгажа байна, тиимэһээ олохон шухала асуудалнууд үшөөл шидхэгдэнэгүй» гэжэ шалгаган барижа, иимэ шидхэбэри абаһан тухайдаа ойлгуулна.

Гадаадын политикын асуудалнуудай сесси дээрэ зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаагүйшье һаань, Советскэ Союзда зүрюу харша мэдүүлгэнүүд хэгдэбэ.

Орон соогуур гадаадын дипломадуудай, эндэ байдаг гадаадын корреспондентнүүдэй ябалга хизаарлагдаа.

Ороной аэропортнууд харуултай байжа үргэлжэлһөөр, хилын тамужанай хиналта шангадхагданхай. Польшодохи оршон байдал бүхы дээрээ түбшэн байһаар. Контрреволюциин һанаашалгануудта эсэргүүсэн эрид шууд жагсагша зэбсэгтэ хүсэнүүд арадай засагта Польшын конституционно үндэһэн гурим заршамуудые хамгаална, тон һэримжэтэй хёрхо байжа үргэлжэлһөөр.

(ТАСС).

США-гай БА ИЗРАИЛИИН ТҮСЭБҮҮД БУРУУШААГДАА

НЬЮ-ЙОРК. Палестинын арадай хуби заяае, тэдэнэгүйгөөр, өөһэдын дура зоргоор тодорхойлхо гэһэн, Вашингтоной, Тель-Авивай ба Каирай хоорондын Кэмп-Дэвидтэхи үгэсэлгэдэл адлаар асуудалые шидхэхэ гурим энэ арадта баадхахи гэһэн США-гай ба тэрэнэй туһамаршань бологшо Израилиин түсэбүүдые ООН-ой Генеральна Ассамблей бурууушааба.

ООН-ой Генеральна Ассамблей Палестинэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсэнэй һүүлээр хэдэн шидхэбэри баталан абаһан байна. Уласхоорондын нэгэдэл «Палестинын арадай эрхэнүүдые бүдүүлигээр хаһаһан бүхы хэлсэнүүд ба сепаратна договорнуудые эрид шууд буруушаана» гэжэ тэдэ шидхэбэринүүдэйнь нэгэн дотор хэлэгдэнэ.

«Палестинын арадай өрээдүйн байдалда, тэрэнэй хуулита эрхэнүүдтэ хамаатай ямаршье ябуулга гү, али хөөрөлдөө Палестиные сүлөөрүүлхэ эмхинин адли хабаадалгагүйгөөр нэгэншье гүрэн хэхэ эрхэгүй» гэжэ Пэгэдэмэл нацинууд мэдүүлнэ. Тиимэ хэлсээнүүдые үнэнтэ бэшэ гэжэ ООН тоолоно. Араб оронуудай лигиин зүгһөө ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг адаглагша К. Максудай мэдүүлһэнэй ёноор, Кэмп-Дэвидтэхи хэлсээн хадаа эзэмдэгдэһэн нютагуудтахи мүрдэлгэ хюдалгаяа Тель-Авивай улам дэбэргэхэ халха болоно.

Дүтын Зүүн зүгтэ бүрин түгэс, тааруу ба бата бэхи эб найрамдал туйлаха шухала. Палестинынхидта эрхэ

ЬАНААН ТЭГШЭ

Орден, медальнуудые энгэрэрээ дүүрэн зүүһэн, номгон зөөлэн харасатай, нарин, үндэршэг бэстэй, жара гаража ябаһан, Новоселенгиск тосхондо ажаһуудаг Намжил Очирович Эрдынеевтэй урдын танил тала хадаа үнэн сэдьхэлһээ хөөрэлдэдэг хүмүн. Тнихэдээ Эсэгэ ороноо хамгаалха Агуухэ дайнда ябаһан тухайнь юундэшьеб ехэ һурадаггүй байгааб. Харин һаяхана нүхэртээ уулзахадаа, энээн тухай бүхэли үдэшэндөө хөөрэлдэбэ гээшэбди. Тэрэмни нинслэл Москва хото хамгаалалсаһан, тэньдэнээ фашис нохосуудые намнаха шанга дайн байлдаанда хабаадаһан байшоо.

...1942 оной февраль һарада Москва хотоһоо баруулжаа зуугаад модоной газарта байһан фашистнуудтай тулалдахаяа 83-дахи гвардейскэ дивизиин бүридэлдэ байһан 187-дохи артиллериин гвардейскэ полк табигдаа. Иншэ ерэһэн тухайгаа Намжил Очирович һанаандаа оруулна.

— Москваһаа гараад ябахадамнай харгын хоёр захаар тэһэ буудуулшаһан танкнууд, үхэр буунууд, автомобильнууд обоо хүбоо харлажа, элсэр харагдаа һэн. Хүр саһанда тархяараа шаагдашаһан фрицүүдэй иносэгэн хүлнүүд, үнэһэн тоборог болошоһон гэрнүүдэй нөөшэнүүд эндэ тэндэ ёдойлдожо байгаа бэлэй. Одоо эдэнние харахада доссо заригад гээ һэн ааб даа.

Уданшьегүй, мартын эхээр манай сэрэгшэд добтолго хэжэ ороо. Сухиничи хото, хэдэн олон һуурин, тосхонууд сүлөөлэгдөө. Тэрэ үедэ үхэр буунуудаа морёор шэрэдэг байгаа. Намжил Очирович хүдөөдэ үдэһэн, ветеринарна мэргэжэлтэй байһан хадаа моридоо һайнаар эдеэлүүлжэ, харуулжа ябаад, үхэр буугаа шэрэжэл мэдээ.

— 1943 оной хабар моридоо эдеэлүүлжэ байтарни, гурбахан метр хажуудамни дайсанай үхэр буугай һомон унажа, тэһэршоо бэлэй. Юрэдоо аза боложол, амиды, шархатаншьегүй үлэһэн хүм, — гэжэ нүхэрни хэлээд, дуугай болошобо.

Эгээшье тиимэ миин һалаагүй ааб даа. Бүглэртэрөө сохюулһанаа һанана ёнотой.

Жэлһээ үлүү дайлалдаад байхадань, моридойнь орондо автомобиль үгтөө. Дайнай урда жэлнүүдтэ колхозойнгоо полуторка жолоододог байһан хадаа ехэ баярлажа, үхэр буугаа автомобиляар шэрэжэ ороо. Буугайнгаа һомонуудые кузов дээрээ ашаад, хойноо үхэр буугаа шэрээд гүйлгэдэг болобо.

— «Шэн габьяагай түлөө» медальда хүртэһэн байгаат. Юунэй түлөө үгтөө һэм, — гэжэ асуубаб.

— Нэгэ хүдөө һуурининие дайсадһаа сүлоолхэ үедэ манай батарейн командир алуулшоо һэн. Связистаяа хоюулан кузоваараа дүүрэн һомо тээнхэй нэгэ добо дээрэ гарахадамнай, урдамни хэдэн фриц харагдаа. «Хендэ хоог» гэжэ хашхархадамни долоошинь гараа үргөө һэн. Эдэнэрэй буу зэбэгые абажа, тушаагаа һэмди. Баһа «Славный» гэжэ түмэр замай станци сүлөөлхэ байлдаанда дайсадтай хам тулалдаха ушар тохёолдоһон юм. Пушкаяа станци шадар тодхоод, немецуудэй урдаһаа сэхэ буудажа ороо һэмди. Энээнэй һүүлээр намда медаль барюулагдаа һэн, — гэжэ харюусаба.

Дайнай, ажалай ветеранай энгэртэ Улаан Одоной орден яларна. Энэ ордендо хүртэһэн тухайгаа хөөрэжэ үгөө.

...1944 ондо Зүүн Пруссиие фашистнуудһаа сүлоолхэ шанга тулалдаан боложо байгаа. Бидэшье хоёр жэлэй туршада дайлалдажа байхадаа яһала юумэ ойлгохо болоһон, зүрхэтэйгөөр оролсодог һэн аабзабди даа. Нэгэтэ ойн захада ерээд, пушкага тодхожо байтарнай бидэнэрые буудажа ороо. Ой соо дайсад хоргодоод байгаа бшуу. Пушкаяа түргэн шагтагалжа, һомонуудаа хуу тээжэ, фашистнуудай һабаһаа мултаржа гараһан хүмүн. Тнихэдэ манай командирнуud ехэер магтаһан юм, — гэбэ.

1943 он Намжил Очировичта мартагдашагүй. Энэ жэлэй хабар тусхай курсада һуралсажа, ахалагша сержант зэргэтэй, политругай орлогшо болоо. Зуниинь Коммунис партийн гэшүүндэ абтаһан байна. Энэл жэлдэ «Гвардеец» гэһэн тэмдэг солдадта барюулагдаа һэн.

Хойто жэлынь Прибалтика сүлоолэлсэжэ ябахадаа, Пилау хото шадар хүлоэ шархатажа, Вильнюс хотын госпитальдо хоёр һара шахуу хэбтэжэ гараа.

— 11-дэхи гвардейскэ армийн зэргэдэ дайлалдажа, Кенигсберг хотые сүлоолэлсөөд, 1945 оной апрелийн 8-да дайгаа дүүргээ һэм, — гэжэ шүхэрни балартайгаар мэдүүлэ.

Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо олон арбаад жэл үнгэрөошье һаа, хамта дайлалдаһан нүхэд бэе бэеэ мартадаггүй, илалтын үдэрөөр, һайндэрөөр амаршалсажа байдаг заншалтай.

— Мүнөө жэлэй илалтын үдэртэ Москва шадархи Калужска областийн Думиничи хото шадар дайлалдаһан 83-дахи гвардейскэ дивизиин сэрэгшэд тэндэ суглаһан байнабди, — гэжэ Намжил Очирович хөөрэжэ оробо. — Энэ хотые 1942 ондо сүлөөлһэн хүмүн. Энэ уулзалгада манай республикаһаа 8 хүн ошожо ерээбди. Манай 83-дахи дивизиин политотделэй начальник ябаһан, намда партийна билет барюулһан гвардиин полковник Николай Васильевич Кутинтай уулзажа, ехэ баярлаабди. Мүнөө саб сагаан толгойтой болошонхой, яһала хүнгэн сарюун ябана, — гэжэ һаяхан эльгээһэн амаршалгынь бэшэг харуулба. — Мүнөө Гомель хотодо ажаһуна.

«Хани халуун, ехэ дура сэдьхэлһээ гүнзэгы ехээр хүндэлжэ, Агуухэ Октябриин социалис революциин 64 жэлэй ойн баярраар амаршалнаб. Тандаа, гэр бүлэдэтнай элүүр энхые, зол жаргал хүсэнэб, хододоо, хаанашье ябахадаа, һанаа сэдьхэлтнай тэгшэ һайн байг. Н. Кутин» — гэжэ өөрынгөө гараар аржытар бэшээтэй байба.

Энэ жэлэй уулзалгада хабаадахадаа абхуулһан фотозурагуудаа харуулаа. Тэндэхи дунда һургуулида, шэрэм шудхалгын заводто болоһон уулзалгануud тухайгаа, дайлалдаһан газараараа ябажа хараһан тухайгаа һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

— Думиничи хото сүлөөлхэдэмнай бүтэн үлэһэн гэрнүүдые хурга даран тоолохоор үсөөн байһан юм. Мүнөө ямар һайн [illegible] болоһооб даа. Мүн Брынь хото өөдөө харагдаа[illegible] даа өөдөө дайн болоо гэ[illegible] гэжэ мэдохэер бэшэ, айхабтар ехэ барилга хэгдэнэн, мүнөөшье хэгдэжэ байна, — гэжэ ехэл баярлаһан хэлээд, нэгэ бага зогсон татаад, нигэжэ нэмэбэ. — Дайнда хабаадагшад үсөөржэл байнабди даа. Энэ һүүлэй уулзалгада ерэһэн манай нэгэ нүхэр тэндэ наһа барашоо. Бидэнэр энэ нүхэрөө солдат ёһоор хүндэлүүлхэ баатай болообди. Городой зон олоороо хабаадаа, — гэбэ.

Энэ тэдыгээр, тон богонёор Намжил Очировичай дайшалхи зам харуулба гээшэб. Тэрэ дайгаа дүүргээд, түрэл Хониной нуга, Сэлэнгэ нютагтаа ерэжэ, гуша гаран жэлэй туршада амжалтатай һайнаар ажаллаһыень дурдагүй гарахаар бэшэ ааб даа.

Бүхы юумэндэ нарин нягта, журамтай, номгон даруулуу үгэгүй энэ нүхэрнай олон жэлдэ түрэл колхоздоо партийна организациин секретаряар, колхозой түрүүлэгшын орлогшоёр, хэлхеэ холбооной отделениин начальнигаар, партийн райкомой пропагандистаар, районой эд хэрэглэгшэдэй союзай складые даагшаар хүдэлһэн байна. Тнихэдээ олоннитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, агитатор, элидхэлшэ, арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшээр ходо томилогдожо байгаа.

Эдэ жэлнүүдтэ хани нүхэр Анна Санжаковнатаяа хоюулан гурбан хүбүүтэй, гурбан басагатай боложо, бултыень һургажа, «хүлыень дүрөөдэ, гарыень ганзагада хүргөөд», мүнөө дүрбэн аша, зээ хүбүүдтэй. Дүрбэн аша, зээ басагадтай, одоол «дүрбэн тээгээ дүлэтэй, найман тээгээ наратай». Һанаа сэдьхэл тэгшэ, золтой жаргалтай ажаһуудаг. Баабай эмэгэй хоёр пенсидэ гараашье һаа, миин һуужа шададаггүй, бага зэргыи ажал хэжэ ябаһан зандаа. Өөрөө автомашинада хорхойтой нүн хадаа хуушан «москвичтаа» һуунхай, хойшо урагшаа гүйлгэжэл ябадаг юм. Дайнай, ажалай ветеранай энгэртэ ялардаг орден, медальнуудайнь дээдэ талада «Шэн габьята ажалай түлөө В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо» гэһэн медаль нэмэнхэй.

Коммунист, республикын зүсхайта пенсионер, Эхэ ороной нинслэл хото Москвае хамгаалалсаһан Намжил Очирович Эрдынеевтэ ута наһа наһалхыень, улаан жаргал эдлэхыень юрөөе.

Б. ГЫЛЫКОВ.

Дүлэйн жэлнүүдэй баатарнууд

Расул Гамзатовай шүлэгүүд ба дуунууд

МОСКВА. «Мелодия» гэжэ грампластинкануудай бүхэсоюзна фирмэ «Расул Гамзатов. Шүлэгүүд ба дуунууд» гэһэн альбом барлан гаргаба. Энэ Дагестанай арадай поэт, Ленинскэ ба Гүрэнэй шангуудай лауреат, Социалис Ажалай Герой Расул Гамзатовай ажаябуулгада зорюулагдаһан түрүүшын хүгжэмтэ хэблэл болоно.

Альбом соо хоёр пластинка бин. Нэгэн дээрэнь поэдэй шүлэгүүд бэшэгдэнхэй. Тэрэнние поэт өөрынгөө түрэл авар хэлэн дээрэ уншана.

Хоёрдохи пластинка дээрэнь радногоор болон телевиденеэр дамжуулагдадаг дуунууд ба шүлэгүүдынь бэшэгдэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Расул Гамзатов номууд дээрэ гараа табижа байна; «Мелодия» гэжэ грампластинкануудай бүхэсоюзна фирмын хүгжэмтэ продукци.

ТАСС-ай фотохроникО.

УНШАГТЫ һонирхохол байхат

ХУБИЛАЙ ХААНАЙ ФЛОТ

Һүүлэй үедэ Нагасаки хото шадарай далайда загаһа барюжа байһан япон загаһашадай губшуур сооһоо жэгтэй һонин зүйлнүүд: урданай монгол һэлмэ, аяга амһарта, бронзоор бүтээһэн Будда бурханай дүрэ гэхэ мэтэ гарадаг болоо. Энэгээрнь эрдэмтэд һонирхоод, эндэхи үнанай оёорые гидролокатораар шэнжэлжэ эхилэхэй.

Тиигэжэ эндэ Чингис хаанай иг залгамжалагша Хубилай хаан гэдэгэй үнан сэрэгэй флотой корабльнуудай шэнгэһэн газар олдоһон байна. 1281 ондо эгээд эндэ түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ далайн усал аюул болоо юм. Японис дайлан абахаяа нишэ добтолон ороһон монголой тоо томшогүй олон сэрэгүүд хүлеэгдэгүй дайсанда дайрагдажа, хосороо бшуу. Айхабтар хүсэтэй һалхин (тайфун) гэнтэ буугаад, монголой сэрэгшэдэй 72 онгосо үй бүтэ сохигдожо, үнанда шэнгэһэн түүхэтэй. Тэдэнэй үлэгдэлнүүд үнэрһэн долоон зуун жэлэй туршада хоёр метр зузаан зөнэ шобарта булагдашоо бшуу.

АМЕРИКЫЕ ҺЭТЭ ГҮИЖЭ ГАРААД...

Атланта хотодо ажаһуудаг 37 наһатай Стен Коттрел гээшэ бүхы наһаараа шахуу гүйжэл ябадаг хүн юм. Энэ ямаршье спортсмен бэшэ, Олимпиин чемпион болохо тухай хөөрэдэшье бододогүй. Тиигэбшье байнгүйгөөр гүйхэ бүхэндөө хэдэн дахин зуугаад километр зай гаталаһан байна. Һаяхан Нью-Йорк хотоһоо Сан-Франциско хүрэтэр 4994 километр зайе гүйдэлөөрөө гаталаа гэхэ гү, али бүхы Америкэ түбие хүндэлэн гүйжэ гараа. Энэ зайе 48 сүүдхэ нэгэ чаг 48 минута соо тэрэ гаталаа юм. Коттрел һүнинөөө 7—[illegible] час соо үнтажа амараад [illegible] саашаа гүйдэг байба. Тиихэдээ үдын хойно баһа ойр зуура үнтажа амардаг һэн.

Тэрэнэй гүйжэ ябахадань машинатай хүнүүд дахажа, лимонно унда үгэдэг, үдэрэй [illegible] дахин гол түлэб углеводуудаа бүридэлэн эдеэ хоол эдэлдэг байба. Амарха үедөө Коттрел хүлдөө массаж хэдэг, хөлүүн үнатай ваннада ороодо[illegible] сонтай.

Нимэ холо зайда гүйнээ[illegible] һүүлдэ врачнуудай шалгаа[illegible] үзэхэдэнь, Стен оройдоол 1[illegible] килограммаар шэгнүүрээ гэ[illegible]нэн, шуһанайнь гүйсэ, зүрх[illegible], уушиханайнь хүдэлэсэ айхабтар [illegible]йн гэжэ элирээ. Энэ хүнни[illegible] хараханда, туранхай, таршагаа[illegible], марязгүй юм. Тэрэ тамхи та[illegible]тадагүй, архи уудаггүй, ди[illegible]лэнхидэ овощ, фрукт, заг[illegible]наар хооллодог. Ходол гүйж[illegible] ябадаг хүн. Неделидээ 300 ки[illegible]лометр зайда гүйдэг юм.

АЮУЛТАЙ «ЭГЭШЭ ДҮҮНЭР»

«Бермуоска гурбан углуурта» гэжэ алдаршаһан Номгон далайн нэгэ райондо — корабльнуud жэстэй һонёор усы болоошодог байһан гэжэ үнинэй мэдээжэ ааб даа. Һүүлэй үедэ Агуухэ нуурнууд гэдэг США-Канада хоёрой хоорондохи нэгэ райондо байн жэстэй, тасдашагүй юумэн ушардаг болоо. Тэдэнэй руда тээгээд ябаһан «Эдмунд Ф. Фитцджеральд» гэдэг нэгэ судна эндэ «абарыт» гэһэн дохёо үгэжэ үрдинсүй доошоо шэнгэшоо.

Һүүлдэнь тэрэ судные бүдэрхэдэнь үнанай оёорто 15 метр гүнзэгыдэ хэбтэбэ. Судна оройдоол хэдэхэн секундын туршада доошоо шэнгэһэн байгаа.

Канадын загаһашадай тайлбаринданай ёһоор, энэ нуурдаа ехэ һалхинай болохоо, арбаад метр үндэртэй гурбан дабхар долгин эбхэрэн ерэдэг юм ха. Тэрэнние «гурбан эгэшэ, дүүнэр» гэжэ нэрлэдэг. Эгээл энэ гурбан дабхар долгин эбхэрэн ерэжэ, 200 метр утатай «Фитцджеральд» судные тэгэндуурань таһа ссг жорхёо гэжэ батсаагдана.

ҮШӨӨ НЭГЭ СУЭЦКЭ КАНАЛ ГҮ?

Бруно Байлати гэдэгэй хүн тэлэрилдэг археологическэ экспедиции Улаан далайн Кусейр гэжэ порт шадар һонирхолтой шэнжэлгэ хэгэ. 74 метр гүнзэгыдэ үнанай оёорто хэлтэһэн эртэ урдын Римэй судны торхо олдоо. Манай эрин урда тээхи түрүүшын зуун жэлэй үедэ энэ судна бүтээгдэн байгаа гэжэ эрдэмтэд тогтохайна. Ехэшье хубилаагүй шэнгэлуугаар, бронзоор хэһэн эдэб зүйлнүүд эндэнээ олдоо. Бүри урда сагта, Фараонуудай байха үедэ Улаан болоо. Дундада далайе холбоһон канал энэ бии байгаа гэжэ экспедициндэ хабаадагшад һанаа жална.

Энэ канал тухай эртэ урда документнууд олон дахин дурдаһан байдаг. Тэгэ[illegible] энэ[illegible]нэ урагша тэрэнние батаа[illegible] гэршэлхэ тодорхой зүйлые хэ[illegible]шье олоогүй байгаа. Мэрэ[illegible]жэлтэдэй һанамжалһанай ёһо[illegible]он жэлнүүдэй ошохо туна[illegible] канал айхабтар зузаан эмэ[illegible] хушагдажа, судныи ябаха [illegible]гагүй болон бүтүүршэһэн бай[illegible]гаа бшуу.

(«Смена» журналһаа абтаба).

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Техникэ заһабарилга түргэдхэхэ» — түрүү бэшэг. Республикын ажалай үдэр — материалнуудай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Правда Бурятии» газетын нүүдэл редакци «БАМ-да: «Дүй дүршэл, шидхэхэ асуудалнууд, хараа түсэбүүд» — Н. Владимиров ба В. Чулинин статья. «Правда Бурятии» газетын хиналта доро — редакцида ерэһэн бэшэгүүд.

Гурбадахи хуудаһанда. Арадай хиналтын Улаан-Удын городской комитедтэ. Социалис орон дотор. Хилын саанаһаа телетайпаар абтаһан мэдээсэлнүүд. «Губи ба Хинганние гаталан» — АПН-эй материал.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хэншье, юуншье мартагдаагүй» — А. Тиваненкын статья. «Хасуури хамгаалагты» — В. Иэановой корреспонденци. Спортын һонин. ГАИ-гай экран. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Всего дороже» — кинозпопей». «Как феникс из пепла» — 6-дахи фильм. 11.05— Кубаниин гурэнэй хасагай хоорой концерт. 11.50 — «Урагшаа, хүбүүдүүд!». 12.50 — Шэнэ һонин (12.55 час хүрэтэр). 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — «Человек на земле» — кинопанорама. 16.15 — Ород хэлэн. 16.45 — «Залуушуулай адресууд». 17.45 — Москвада үнгэргэгдэхэ Коми АССР-эй соёлой үдэрнүүдые үгтуулан. Баримтата телевизионно программануудай программа.

Улаан-Удэ. 18.20 — «Шалгалта юу харуулааб?» (Республикын ажахынуудта һолоомон ямараар хэрэглэгдэнэб). 18.40 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал.

«Орбита». 18.50—«Дохёогоо үгэгты, горнистнууд!».

Улаан-Удэ. 19.20—«Байгал».

«Орбита». 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө хоккейгээр улаасхоорондын мүрысөөн. ЧССР-эй ба Швециин суглуулагдамал командануud наадаха. 1—2-дохи үе. 22.00—«Время». 22.30—Хоккейгээр улаасхоорондын мүрысөөн. ЧССР-эй ба Швециин командануud наадаха. 3-дахи үе. 23.10—К. Хачатурян. Скрипкэ болон фортепиано дээрэ наадагдаха соната. 23.30 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 23.45—Хоккейгээр улаасхоорондын мүрысөөн. СССР-эй ба Финляндиин суглуулагдамал командануud наадаха.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00—«Таанадта, түрэлхидэ!». 13.30 — Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. «Микроэволюция». 14.00—А. С. Пушкин. «Евгений Онегин» — уран зохёолой этюдүүд. 15.00—«Гоё һайханние ойлгодогоор хүмүүжүүлхэ». 15.30 — «Шинии ленинскэ библиотекэ. 16.00— «ПТУ-да ямар мэргэжэлнүүдтэ һургадаг бэ?» 16.30—«Экспедиция уходит в океан» — эрдэм дэлгэрүүлгэн фильм.

Улаан-Удэ. 17.00—«Союзуудай бэйшэнгай Колонно зал соо искусствын уран бэлигтэнэй концерт. 18.00—«Таанадта, агитаторнууд болон политинформаторнууд».

«Орбита». 18.20—Коми АССР-эй гүрэнэй дуу, хатарай ансамблинн концерт.

Улаан-Удэ. 18.50 — «Мы побратимы» — баримтата фильм.

«Орбита». 19.20 — РСФСР-эй габьяата артистка О. Эрдели наадаха (арфа). 19.30—19.45— Зэбһарлалга.

Улаан-Удэ. 19.45—Соносхолнууд.

«Орбита». 20.00 — Б. Барток. «Венгриин зураглалнууд». 20.15 — «Хани харилсаан» — тележурнал. 20.45—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.00 — «Советскэ Союзда алба хэнэбб!». 22.00 — «Время». 22.35 — «Первая любовь» — телевизионно уран һайханай фильм. 23.50— «Слово о генерале» — баримтата фильм. 24.00—П. И. Чайковский. «Нойрсожо байһан дангина» гэжэ баледһээ хүгжэмэй хэһэгүүд.

САГАЙ УЛАРИЛ

МҮНӨӨДӨР республикадоторнай бүрхэжэ, сэлмэжэ байха, зарим нютагуудта багаханаар саһан орохо, һулаханаар бордоһолхо. Баруун-хойноһоо секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 9—11 градус хүйтэн болохо.

ДЕКАБРИИН 17—18-ай үдэрнүүдтэ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зарим газарта багаханаар саһан орохо, һулаханаар бордоһолхо. Баруун-хойноһоо секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Һүнинидөө 17—22, үдэртөө 8—13, Байгал шадар һүнинидөө 9—14, үдэртөө 3—8, зарим районуудта һүнинидөө 30, үдэртөө 17 градус хүрэтэр хүйтэн байха гэжэ Улаан-Удын метеостанци мэдээсэнэ.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ

ЭДИРШҮҮЛ ХАБАЯА ТУРШАНА

ВЛКСМ-эй обкомой шанда хүртэхын түлөө дүрэ буляалдалгын барилдаагаар үнгэргэгдэдэг мүрысөөнүүд манай республика дотор спортын энэ зүйлые хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэдэг, нүлөө үзүүлдэг юм. Ушарынь гэхэдэ, түрүүшэр комсомолой обкомой шанда хүртэхын түлөө заншалта мүрысөөнүүд эрэшүүлэй дунда үнгэргэгдэдэг һэн. Тиихэдээ Буряад ороондо барилдаа хүгжөөлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһан байгаа.

Гэбэшье һүүлэй хэдэн жэлэй турша соо энэ заншалта мүрысөөн эдиршүүлэй, залуушуулай дунда үнгэргэгдэдэг болонхой. Тиихэ бүреэ тэрэ манай гаһар хүсэтэй барилдаашадые дэмжэжэ абаха эдир халаанай арга дүрые, мэргэжэл шадабариие шалгалгын тусхай харалга боложо үнгэрнэ.

Энэ жэлэй мүрысөөндэ 14 командын 150 шахуу эдир барилдаашад хабаадажа, хаба шадагаа туршаһан, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлэн байха юм. Эрхүүгэй областийн Усть-Ордын Буряадай автономито округой спортсменүүд манайда айлшаар ерэбэ.

— Барилдаанай хибэс дээрэ гаража тулалдаһан эдир хүбүүдэй туйлаһан амжалта, эдэнэй арга дүрэ республикымнай нинслэл хотын, мүн хүдөөгэй районуудай хүүгэдэй спортын һургуулинуудай тренернууд болон мэргэжэлтэдэй ямараар хүдэлжэ байһые гэршэлэн харуулба. Юрэдөөл, мүрысөөнэй дүнгүүд тренернүүдэй ажал хэрэгэй ёнотойл толи гэрэл болоно, — гэжэ республикымнай бэрхэ тренернүүдэй нэгэн — соёлой габьята хүдэлмэрилэгшэ, СССР-эй спортын мастер Н. С. Ивахинов хөөрэнэ.

Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ аяар 18 хүбүүд суглараа. Түгэсхэлэй уулзалгада В. Балдуев (Октябрьска район), А. Доржиев (Железнодорожно район) хоёр хабаадаба. Һүүлэй үедэ Валерий Балдуев мэргэжэл шадабаряа эрид дээшэлүүлээ. Тиин энэ удаада тэрэ ташаалдин хаяжа, илалта түйлаба. Д. Халтанов, Б. Айсуев гэгшэд гурбадахи, дүрбэдэхи һуринуудта гараһан байна.

52 килограмм. Октябрьска районние түлөөлһэн Сергей Замбалов мүн лэ бүхы уулзалганууудтаа илажа, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Түгэсхэлэй нааданда тэрэ Хэжэнгэнэ ерэнэн Геннадий Цыденовтэй барилдахадаа, 11:2 тоотойгоор шүүбэ.

Удаадахи шэгнүүртэ хүлеэгдээгүй үшар болобо. Юуб гэхэдэ, залуушуулай дунда дэлхэйн чемпион Борис Будаевай дүү хүбүүн — Владимир һүүлэй үедэ мүн лэ яһала һайн арга дүрэтэй, бар хүсэтэй барилдаашан боложо ябаһанаа харуулна. Энэ тэрэ Октябрьска районой түлөөлэгшэ Александр Марактаевтай тулалдаа. Гонгын ханхинамсаар сахилгаан түргөөр добтолһон Александр нүгөедзез хам тэбэреэд, дээгүүрээ хаяжа, хибэс дээрэ бүушаба. Зүгөөр судьянар нюрган дээрэнь унагаажа шадаагүй гэһэн шиидхэбэри абаа. Тиихэдэнь А. Марактаев зоригоо мохонгүй, бүри эршэмтэйгээр добтолжо, хоёр минутаһаа үлүү саг соо 13 : 1 тоотойгоор шүүгээ.

Түрүүшын гурбан шэгнүүртэ илажа гарагшад авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортын клубай тренер Владимир Ангархаевай һурагшад болоно. Үшөө тиихэдэ тэрэнэй шаби Николай Иванов хүндэшэг шэгнүүртэнэй дундаһаа мүн лэ шалгаржа, түрүү һуури эзэлһэн байха юм. Энэ хадаа залуу тренерэй ороддосотой бэрхэзэр худэлжэ байһые үшөө дахин гэршэлэн харуулба бшуу.

62 килограмм. Эндэ эгээл олон хүн суглараа — 26, һаршагда һаршагдаһаар эгээл бэлигтэй бэрхэнүүдынь үлэжэ, түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараба. А. Бардаханов (Октябрьска район), Н. Дэшиев (Железнодорожно район), А. Будаев (Түнхэн), Б. Батоцыренов (Хэжэнгэ) гэгшэд түрүү һуриннуудые эзэлээ.

Советскэ районой түлөөлэгшэ Дугаржаб Жаргалов Удэ мүрэнэй урда бэедэхи районой түлөөлэгшэдэй илалтые таһалдуулһан байна. Д. Жаргалов В. Хандажаповтай барилдахадаа, тэнсүү шанга тэмсэлэй һүүлшын секунданнуудта хоёр очко абажа, 4:2 тоотойгоор шүүгээд, суглараншадай зүгһөө альга ташалгаэр үгтагдаа.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ А. Трухин, С. Мамонцев (хоюулаа Октябрьска районһоо), М. Нельтаев (Железнодорожно район), Ю. Банзаргашеев (Октябрьска район) гэгшэд илажа, ВЛКСМ-эй обкомой шангуудта хүртэбэ.

Чемпионуудай гурбаниинь, тусхайлбал, А. Бардаханов, А. Трухин, Ю. Банзаргашеев гэгшэд хүүгэдэй спортын 7-дохи һургуулинин ахалагша тренер Валерий Сыдеевэй һурагшад юм.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр гол түгэб хүүгэдэй спортын 7-дохи һургуулинин һурагшадаа бүридүүлэгдэһэн Октябрьска районой суглуулагдамал команда илажа. ВЛКСМ-эй обком болон республикэмитедэй дамжуулгын кубогаар, Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байна. Железнодорожно болон Советскэ районуудай түлөөлэгшэд удаадахи һуриннуудые эзэлбэ. Худөөгэй районууд соо Хэжэнгын, Түнхэнэй болон Баргажанай эдир барилдаашад һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһаа харуулаа.

А. Марактаев — илалта түйлаха хүсэл эрмэлзэлтэй, С. Замбалов эрхим һайн арга дүрэтэй байһанайнгаа түлөө, Борис Аюшеев худөөгэй эрхим бэрхэ барилдаашан гэгдэжэ, тусхай шангуудта хүртэһэн байха юм.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: чемпион болоһон А. Бардаханов.

М. СУТУРИНАЙ фото.

НҮХЭД ЁЊОНОЙ УУЛЗАЛГАНУУД

МНР-эй «Хөдөлмөр» бүлгэмэй байгуулагдаһаар 35 жэлэй ойдо зорюулагдажа, манай республикын «Урожай» бүлгэмэй барилдаашад аха дүү Монголой нинслэл хотодо айлшалба.

Тэндэ ошоод байха үедөө республикымнай худөгэй барилдаашадай суглуулагдамал команда «Хөдөлмөр» бүлгэмэй спортсменүүдтэй нүхэд ёһоной хоёр уулзалга хээ.

Сэхыень хэлэхэдэ, МНР-эй спортын бүлгэмэй суглуулагдамал командада ороной бэлигтэй бэрхэ, алдар суутай, гаһар хүсэтэй барилдаашад ороһон байна. Жэшээнь, залуушуулай дунда үнгэргэдэгшэ дэлхэйн чемпионадта мүнгэн медальнар шагнагдаһан, тэсгэн боложо дүүрэгшэ дэлхэйн кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлһэн Ганбаатар, Москвагай XXII Олимпиин наадандa эрхим зургаанай тоодо ороһон Насанжаргал, дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ дүрбэдэхи шанда хүртэһэн Нямаа болон бусад түс командын бүридэлдэ оробо.

Түрүушын уулзалгада манай барилдаашад 5 : 4 тоотойгоор шүүһэн аад, хоёрдохи мүрысөөндэ мүн лэ эды тоотойгоор илагдашоо. Манай командада 1979 оной Европын чемпион, улаасхоорондын классай спортын мастер Олег Алексеев, СССР-эй спортын мастернууд Бато Дашинамжилов, Мүнхэ Цыдыпов гэгшэд илангаяа эдэбхитэй һайнаар барилдажа, хоёр уулзалгадаа илалта түйлаһан байна. Нигэжэ аха дүү хоёр ороной барилдаашадай нүхэд ёһоной уулзалганууд тэнсэлгээр дүүрэжэ, нигаалт хани барисаан илаһан байха юм.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

ТЭМСЭЛ УЛАМ ШАНГАДАНА

Шатараар Улаан-Удэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн ЛВРЗ-гэй спортклуб соо боложо үргэлжэлһөөр. Мүрысөөнэй һүүл тээшэ хюлгэ дээрэхи тэмсэл улам шангадана.

Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ ябаһан Улаан-Удын 25-дахи һургуулинин һурагша Юрий Барнаков П. Кликуновто шүүгдэбэшье, Е. Шандибаев, Н. Матвеев гэгшэдые илаба. Тиихэдэ П. Кликунов Н. Матвеевтэй тэнсэһэн байха юм.

М. Ангажановые, В. Талхановые шүүбэшье, Александр Матвеев хойшолуулагдаһан партинуудтаа В. Назимовта, В. Хахановта булигдажа, эршэсэ эрид һуларуулаа. В. Хаханов Тоневицкий болон Халудоровые илажа гараба.

Һүүлшын гурбан нааданай урда тээ арбанһаа 7,5 очкотой болоһон Юрий Барнаков түрүү һуури эзэлжэ ябана. В. Хаханов юһэнһоо 7 очкотой болонхой. П. Кликунов — 9-һоо 5,5, М. Ангажанов болон А. Матвеев 5 очко абаад, удаадахи һууринуудые эзэлнэ.

В. ХАХАНОВ.

ШҮҮХЭЛ БАЙХАТ!

Спортивна лотерей наадагшадые олохон асуудалнууд һонирхуулдаг гээшэ.

«49-һөө 6», «36-һаа 5» гэжэ хоёр аргаар наадаха биледдүүдэй 3—4 номер таажа, шүүхэ арга боломжонь улам дээшэлээ. Үнгэрһэн жэлэй туршада республика доторнай табан номер тааһан хүнүүд хамта дээрэ 4234 түхэриг шүүгээ. «Спортлотодо» таһалгаряагүй хабаададаг хүнүүд шүүбэритэй байхань лабтай ха юм даа.

Гадна энэ нааданда бүхы бүлөөрөө хабаададаг боложо байна. Спортивна лотерей наадахадаа ходо шүүбэритэй байдаг эрхэтэд гэбэл: авиазаводой худэлмэришэн А. Л. Фёдорова, Мухар-Шэбэрэй районой барилгашан Ж. А. Григорян, ЦСУ-гай худэлмэрилэгшэ П. Н. Данилова, пенсионернүүд Л. Я. Логинова, Ю. В. Жукова гэгшэд болоно. Байгша оной декабриин эхээр Зүүн Сибириин технологическа институдай нэгэдэхи курсын студент Ю. С. Карнаков «Спринт» гэжэ нааданай биледдээр мянган түхэриг шүүжэрхёо. Иимэрхүү жэшээнүүд олон ушарда